Ars poetica [redacted] F. Minocki 1756.

1756

~~1923~~ . 2 1 13

Jnmayenu orat ~~M~~ 2167 2 20 1

— 1923 . 2 3 20

244

Jnmayenu

2167 2 1

[illegible] [illegible] [illegible] jus Alis venus

[illegible] Operator Dictata

[illegible] Collecta in [illegible] Nowodworscianis

[illegible] F. [illegible] [illegible] Dnm Ejusdemq. P.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Magnifico Dno meo [illegible]

Famisco

Ad Majorem Dei Gloriam B. V. M.

244	2
1102	13
1346	15
1923	8
3269	15

1 - d

VALOR CABALISTI CHARACTERIS

A,	Æ,	B,	C,	D,
1.	6.	2.	3.	4.
E,	F,	G,	H,	I,
5.	6.	7.	8.	9.
K,	L,	M,	N,	O,
10.	20.	30.	40.	50.
P,	Q,	R,	S,	T,
60.	70.	80.	90.	100.
U.	X.	Y,	Z.	
200.	300.	400.	500.	

SÎT NOMEN DO
MÎNÎ BENEDICTU
TEMPORE QUOVÎS.
PROPHASÎS.
AD POETAS.

SIT NOMI

olvere difficile modum vult qui artibus his a
ngenuas studeat Musas comprendere ment
emper et continuo discat componere carmi
e non castalios fontes pleno bibat or--
mnis ab arte labor gravis quamquam maneat se
agro doctrinae sucuit molumine vinc

BENEDI

t nisi cura vigili studiis tentare potest hun
umina Cælorum quævis et vota secundon
isce Poëta prius nunc hic extollere cult
mnia sic facili potientur fine laboru-
usarum cœtus sparget modulamina læ
lli cum fuerit præsto præsentia Divû
unc igitur votis Huic omnes corda sacrat
n studiis à quo felix desumitis ome-

ENDOMINI

CTIMAMEN

DIVISIO OPERIS.

Totus hic nodus Arte Poëtica ligatus ad fa-
ciliorem mentibus studiosis captum in
quatuor dividet̨ partes in quar^b 1ma
erunt resolutiones de Prosodia de pedi-
bus cor^b q; denominatione, de carmine vir-
tutibus vitiis, et accidentibus ejus. In
2da resolvent̨ 3a Poëtar^b genera scilicet
Drammaticum, Epicum seu Hæroicû
et Dythyrambicum tum et species cor^b.
In 3tia resolvet̨ doctrina de Program
mate Anagrammate Epigrammate,

tum de funebrali Pöësi et ejus exemplis. In ultima artificiosa carmina per alphabetum tradet; praemissis prius praecognitis de origine, definitione, divisione Pöësis et Pöëtae, causis, objecto fine officio et praesidiis ejus. De quo ad praesens.

PRAECOGNITUM

1mum
De origine Pöëseos.

Unde originem suam traxit Ars Pöëtica?

Multi à multis et varii à variis Artem Pöëticam referunt suam traxisse originem. Alii enim inventorem ejus Apolline et Orpheum dicunt alii Pierium Macedonem qui primus Pöëma construxit et Filias appellavit Musas, quae hucusque patronomyce Pierides appellantur. Quidam Aegyptios ejus inventores dicunt et de his est verior assertio, à quibus tandem ad graecos promanavit. Nonnulli etiam referunt à Diis originem

traxisse Pöesim adtestante Ovidio fasto
Est Deus in nobis agitante calescimus illo
Sedibus aetereis spiritus ille venit.

PRÆCOGNITUM.

Primum
De definitione divisione Pöeseos et Pöetae
Quid est Pöesis?
Quoad Nomen est fingendi vel faciendi carmen.
Fingendi vel scamna ambulare, parietes loqui
Faciendi vel carminibus describere et Apollinem Cithara pulsante, et quid simile
Quoad rem est ars metrice canendi ea quae sunt vel esse possunt.
Quotuplex est Pöesis?
Duplex Naturalis et Artificialis
Naturalis est capacitas quaedam a natura indita homini ad unas quasque

res fingendas, et carmine explicandas, qualis fuit in Ovidio, qui ipse sic de se testatur.

Quidquid conabar dicere versus erat

Artificialis est non nisi arte, labore, lectione, continuò exercitio ac Praeceptorum observatione acquisita.

Et haec est duplex. Docens et utens.

Docens est quae dat praecepta rectè conficiendi Poëma

Utens est quae à docente praecepta tradita reducit ad praxim. Haec iterum subdividitur quod sit:

Sacra quae tractat de Deo sanctisque,

Profana quae de profanis et politicis rebus tractat.

Quid est Poëta.

Est fictor et factor, carminum veris et fictis inventionibus movens et delectans.

Quotuplex est Poëtica?
Duplex. Docens quæ dat præcepta recte studendi.
Utens quæ illa præcepta ad praxim reducit.
Quo differt Poësis, Poëta et Poëma?
Eo quia Poëta est Artifex.
Poësis est habitus seu ars quæ orationem Poëticam deducit. Poëma verò est opus Poëticum seu labor.
Quo differunt Poëta Versificator et Orator?
Eò quia Poëta est qui sua arte orationem ligatam invenit elaborat, fingit sicque docet et delectat. Versificator est quia inventô alterius et elaboratô utitur carmine. Orator verò quia solutam orationem sua ingeniô elaboratam perorat.
Quo differt stylus solutus à ligato?
Eò quia stylô solutô scribitur tantum oratio. ligatô verò carmina conficiuntur.

PRÆCOGNITUM. 3tium.

De causis objecto, officio, de fine Poëseos.

Causæ Poëseos sunt 4tuor

Materialis est carmen seu oratio metro ligata quæ idem est ac si objectu. Et Hæc est Triplex ex qua in qua et circa quam. Ex qua nulla est Poëseos. In qua est intellectus humanus. Circa quàm sunt res omnes quæ tantùm carmine describuntur.

Causa formalis est ratio metrice canendi versus.

Efficiens, est proxima ut sunt vari carminum scriptores, et rem ut Deus Gloriosus.

Finalis causa Poëseos est jucunditas.

cum utilitate conjuncta.

Quod est objectum Pöëseos?

Objectum Pöëseos est duplex Materiale sunt res omnes quæ carmine describi et effingi possunt, sive sint, sive non sint in rerum natura. Formale est ipse usus carminum.

Quod est officium Pöëseos et Poëtæ?

Est carmen aptum juxta pedes quantitatem et cætera ejus accidentia efficere selectissimisq verbis et numeris adornare, et ad explandam veritatem dirigere.

Quis est finis Pöëseos et Poëtæ?

Finis Pöëseos est et Poëtæ movere, delectare, et Prodesse juxta illud Horatii:

Aut prodesse volunt aut delectare Poëtæ
Aut simul et jucunda et idonea dicere vitæ

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci

PRÆCOGNITUM
4tum.

De præsidiis seu subsidiis Poëseos.

Quod sunt præsidia Poëseos? R.

4. tuor natura quæ est bonitas quædam animi et corporis habilem hominem reddens ad omnia boni Poëtæ ritè peragenda munera. Unde Poëtas nasci et oratores fieri facile creditur.

Ars est absoluta omnium præceptorum collectio quæ dat certam viam et rationem fingendi u faciendi carmen et hæc est maximè necessaria ad naturam quia illam perficit.

Imitatio est operum illustrium et verborum in probatis Poetarum scriptis quae tunc fit cum quem eximium Poetam in tropis figuris fluiditate carminis strophis ac imitari volumus.

Excercitatio est sedula mentis et laboris ad exercitium carminum applicatio juxta illud Hora:

Sumitis materiem vestris qui
scribitis aequam
Viribus et versate diu
Hic finis sit.

PARS PRIMA.

Cum totum hunc modum arte Poetica ligatum in partes divisimus unde ad resolutionem illius nunc descendum venit.

RESOLUTIO.

PRIMA

De Prosodia.

Quid est Prosodia?

Est pars Grammaticæ in qua syllabarum quantitas, pedes metrici, carminum genera et accidentia traduntur.

Quod est objectum Prosodiæ?

Objectum circa quod versatur Prosodia sunt accentus literæ et syllabæ quantitate affectæ longæ y breves.

Quid est accentus?

Est methodus quo syllabas breves à longis, quæ utrasque à communibus dignoscimus aliter aliter vocatis sonus.

Quotuplex e accentus?

Triplex acutus quo syllaba attolitur. gravis quo deprimitur. circumflexus quo ex acuto et gravi componitur.

Quid sunt literae.

Literae sunt minimae dictionis partes ex quibus fiunt syllabae suntque duplices vocales quae per se sonum eduntut a, e, i, o, ae: consonantes quae per se sonum non edunt sed adjunctae vocalibus ut B, P, F ac.

Quotuplices sunt vocales?

Duplices simplices quae ex nulla alia vocali coalescunt quales sunt sex a, e, i, o, u, y, compositae quae fiunt

èx vocalibus quales sunt Diphton-
gi ut v.g. au, ei, eu, æ, œc:

Quid e Diphtongus?

Est duarum vocalium comprehensio

Notandum consonantes etiam
esse duplices mutas quæ incipi-
unt à consonante et desunt in vo-
calem v.g. be, ce, de, dicunt mutæ
ideò quia mutum sonum eduntur
patet. Semivocales quæ incipiunt a
vocali et desinunt in consonantem ut
el, em, ess, es &c. Dicunt semi
vocales quia saltim medium sonum
pere se habent

Semivocales iterum sunt triplices.

aliæ firmæ ut sunt f, s, l, &c: aliæ liquidæ ut 4tuor l, m, n, r, aliæ duplex ut x, y, z,

Quid est quantitas?

Est productio y correptio literarum y syllabarum

Quid est syllaba?

Est literarum comprehensio quæ fit ex una y pluribus literis

Quotuplex e syllaba?

Ratione loci triplex est prima, media et ultima.

Ratione quantitatis itidem est triplex brevis quæ tempus breve habet quæ cito pronuntiatur, longa quæ diu

pronuntiatur habetque duo tempo
ra Communis quae et cito et diu pronun
tiari potest in carmine.

Quid est tempus Prosodicum?
est spatium seu mora illa qua syl
laba pronuntiatur.

Quot modis cognoscuntur syllabae?
Undecem modi sunt quibus cognoscuntur
syllabae juxta Grammaticam Alvari
vel quibus alii addunt 3 nempe Contra
ctionem quae est tunc quando una
syllaba fit ex duabus ut ex cui fit
cui Nicolaus Nicolaus etc.
Diminutionem quae est tunc quan
do cognoscitur ex suo primitivo ut

sinesares in voce Beatissimus qua
lis esset deberes recurrere ad primi
tivum ejus Beatus, ubi quia diu
pronuntiatur a, sic et in derivativo
a, diu pronuntiandum est. Et
naturam quæ quamvis cum Autho
ritate à multis confindatur tamen
videtur ab illa distingui, quia illa
syllaba quæ naturâ suâ est bre
vis vel longa non indiget exemplo
Authoris sed per se patet qd sit talis.

RESOLUTIO.
SECUNDA

De pedibus Poeticis et denominatione eorum.

Quid est pes Poëticus?

Est syllabarum certus numerus et definita collectio, vel juxta alios est pars versus certo syllabarum numero atque ordine definita.

Quotuplices sunt pedes?

Imo sunt duplices qui duabus vel tribus syllabis constant. Compositi qui pluribus ut patet in Prosodia

IIdo sunt Triplices Dissyllabi Trisyllabi et Quadrisyllabi

Disyllabi sunt quatuor quales sunt

Spondeus Iambus &c.

Trisyllabi sunt ut Dactilus Anapestus

Quadrisyllabi sunt ut Choriambus Ionicus à majore &c.

Unde isti pedes suam denominationem accipiunt

Spondeus dictus est à Graeco vocabulo Sponda in quod latine significat ligamen seu foedus ad sponsionem quo olim victores utebantur in sacrificiis et foederibus porrigendis.

Pyrrichius à Pyrricho Rege Epirotar qui primus victoriâ potitus frequentibus Pyrrichiis laudabat.

Trochæus à volubilitate Trochos Græca vox est latine significans rotam ideo sacrificiali arca Aras decurrentes, hoc pede compositum carmen decantabant.

Idem est Choreus à Choro id est cantu in quo longæ miscentur brevibus.

Iambus dicitur à Græca Iambe quod significat contumeliam seu male dicere nam Iambico plurimum utebantur Comitiæ Satyræ, Mimi quando alicui maledicebant.

Molossus dicitur à Molosso Pyrrhi Regis Filió, in cujus honorem hoc metri genus fuit compositum.

Trybrachis dicitur à tribus brevibus nam Trys Græca vox significat latinè ter. Brachis verò breves notat

Dactilus dicitur à similitudine digitti cujus articuli impares sunt, nempe unus longior duobus brevioribus

Anapæstus dicitur à Græco anapæstis quod latinè significat repercutio, ferio percutio, quià oppositione syllabarum sonum Dactili repercutit.

Bacchius dicitur à Baccho quià in honorem Bacchi hoc pede utebatur sacrificuli.

Antibacchius à contrarietate Bacchi
Creticus dicit à Creta Insula, qd ibidem utebant.
Amphybrachys dicit ex eo quod ex utraq parte habet brevem.
Dispondeus Ditrochaeus Diambg dicunt à geminis pedibus, ut in Dispondeo duo sunt Spondei in Ditrochaeo duo Trochaei etc.
Proceleusmaticus. dictus ab eo qd in sacrificiis Minervae ejusmodi versus pronuntiarent, instar Celeusmatis, item dicit à Procellaris nauticae cohortationi proxima ut pote illis qui in magno timore versant et auxilium celeriter implorant.
Choriambus dicit à coalescentia Chorei et Iambi.
Antipastus dicit à Graeca voce Ἀντι

passis quæ latine significat aver-
sionem nam hic pes vertit à pro-
re nempe Choriambo seu contraria-
tur ei.

Ionicus dicitur vide{t} à Ionibus Græ-
ciæ populis qui olim suos trium-
phos his carminum pedibus de-
cantabant.

Dicitur vero Primus à majore quia
duas longas habet et Secundus
à minore quia duas breves habet
quæ sunt minores longis. Nam
longæ ut patet in Prosodia sunt
majores quia duo tempora habent
breves verò minores quia unum
tantùm habent.

Pæon dicitur à Pæonibus Macedo-
niæ Populis qui olim bello cla-
rissimi his carminum pedibus
suos triumphos decantabant.

Epitritus dictus est à Græca voce Epitritos quæ latine proportionem designat, quam isti pedes di cuntur ad Peones et ad se invicem. Exempla horum pedum omnium habentur in Grammatica.

RESOLUTIO IV

TERTIA

De carmine et accidentibus ejus.

Quid est carmen

Carmen seu versus, seu metrum est oratio certo genere numero atque ordine pedum ligata. Dicitur à canendo carmina enim olim propter cantum maxime componebantur. Dicitur versus à vertendo quia donec ad certum pervenerit numerum diversi mode verti debet.

Dicitur metrum quia certa mensura pedum metitur. est ne idem carmen Rythmus et Prosa?

Non quia carmen certo genere numero et ordine pedum ligat. Rythmus vero hymnus et Prosa solum certum numerum syllabarum considerat.

Quot sunt carminum accidentia?

Iuxta Rotrovium in Grammatica numerantur VI. Scansio, Caesura, depositio, Compositio, Reversio et Metaplasmus. iuxta alios tamen inveniuntur adhuc duo scilicet Pedes et Figura de his est sufficiens doctrina in Grammatica.

RESOLUTIO. QUARTA

De virtutibus ac vitiis carminum.

Quae sunt virtutes carminum?

Istae potissimum numerantur

Ima ut adhibeantur verba selecta propria et culta, scilicet: sublimia sublimibus, læta lætis, tristia tristibus, ita ut omnes affectus pro exigentia generis carminis ac materiæ Dactilis exprimatur. Res vero graves et tristes spondeis frequentur quomodo Hora: meminit

Multum verba decet, titatum plena minoris

Ludentem lasciva severum seria dicta

IIda virtus est maxime in carmine hexametro cum pedes crebrioribus cæsuris copulantur ut illud semper Honos nomenque laudesque manebunt.

IIItia virtus apta Epithetorum appositione nam hæc non solum exornat vulgaria, sed etiam auget mentis valentia ut vigens Iuventus, florida ætas, pallida mors

IVta virtus est elegans dictionum structura vitandus est domus confragio

-sus et hians, qui orit͂ ex crebro vo-
cabulorum concussum precipue si-
milium item ex asperitate conso-
nantium ut sunt X, Z, si dicat͂ si
Dux Lex Rex Xerxes. Item qua-
le est illud de lotrabus.

Conveniunt ad aquas, Ludmilla,
Sybilla, Camilla,

Edunt͂ strepitus et ab hac et
ab hac et ab illa

Item ex repetitione similium lite-
rarum y syllabarum vitandus
est sonus ut in illa v.g.

O fortunatam natam me consu-
le Romam.

Vta virtus est litera consonantes
v.g. l, et, r, item vocales a, o, u, si-
mul ponant͂ que faciunt sonum
ut illud Virgilii

VIta virtus est cum unico versu

sententia y eruditio aliqua expri
mit ut est illud Virgilii
Obstupuit retroq pedem cum voce
repressit.
VII ma virtus est cum sensus ita pro
longat ut non nisi in IV to y V to versu
firmiatur ut est illud Virgilii
Ille ego qui quondam gratili modu
latus avena &c:
VIII va virtus est cum in fine car
minis Hexametri ponit pes Dissylla
bus y Trissyllabus. Dignius autem
et minus concise ponit dictio qua
drissyllaba y pentasyllaba item y
monosyllaba nisi alteram monosyl
laba praecedat eam itq ad exprimen
dam aliquam gravitatem.
IX na virtus est cum carmen Iambi
cum Iambis Spondaicum spondaeis
Dactilicum dactilis &c: frequentius.

perficit, ut est illud Horatii

Beatus ille qui procul negotiis.

Scias has virtutes etiam versui pentametro servire, excepto solum hoc, quod in versu Hexametro ponere trisyllabam dictionem virtus est in Pentametro verò vitium.

Q. Quot sunt vitia carminum?

I. mum est cum in fine versus ponitur dictio V. y VI. plurimarum syllabarum ut est illud

Conturbantur Constantinopolitani innumerabilibus solicitudinibus.

II. dum est quando singuli pedes separatim ponuntur ut est illud

Pessima carmina Vates Inscius artis

III. tium est cum sensus perturbatur ut si laeta musicam tristibus si materia lugubris scribatur dactilis laeta verò spondeis

IV. tum est quando frequenter pedes

ab eadem litera inchoatur ut est illud

O Tite tute tibi tua tanta Tyranne tulisti.

Vtum est cum obscure aliqua dictio
dividitur in carmine ut est illud

Misuales stultus calcaria ni sat obli.

Quod taliter resolvitur

Mules stultus calcariá sua oblivisct

VItum est cum eadem saepius iteratur

O fortunatam natam te consule Romam

VII mum est ubi sunt frequentes di-
ctiones monosyllabae ut illud.

Non ex his est qui se vanos vivere curat

VIII vum est cum circa finem carminis he-
xametri pedes dissyllabi frequen-
ter usurpantur ut est illud

Inducet semper blandos Herus mihi versus.

IX num est cum ponitur in fine dictio N. V. VI
syllabarum ut est illud

Sanguine fraterno se minuunt maduerunt

X. num quando ab eadem carmen incho.

at et quando in fine V pedis fit elisio

Item quando multae elisiones fiunt non enim in uno versu plures esse possunt quam duae alias si plures sunt hiulcum reddunt carmen ut illud y g ille personis verbi amo

Prima secunda ut amo ut tertia amo ut amat,

Item illud suspirium ad Jesu.

Tu ille ipse es quem ego amo intimo amore iterum et me ad ama ero

Vel illud de otio.

O quam hominum infandum est in aperto opere otia amare.

RESOLUTIO. QUINTA.

De carminum proprietatibus et definitione Poematis.

Scias singula carminum genera suas proprietates habere s. Hexametrum gravitatem, Elegiacum suavitatem, Bucolicum et Georgicum simplicitatem Satyricum achrimoniam et inventionem Lyricum suavitatem cum veritate Epigramma acumen cum docilitate tragediam affectus et gratiam comediam jocos et facecias Item alias habere proprietates.

Quid est Poema

Poema quo ad vocem est opus fictum quo ad rem est oratio ligata versu heroico describens aliquot insigne factum aliter vocat carmen Heroicum

Epicum.

Quot sunt partes Poematis. ?

V. Exordium, Propositio, Invocatio, Narratio et Conclusio.

Exordium est accessus ad propositionem quod breviter absolvit ut apud Vir: libro 2do qui á uno versu exordium absolvit sé.

Hactenus arvorum cultus et sidera Coeli

Scias aliquando posse in Poemate omitti exordium et opus aliquota propositione statim inhoari ut Virg:

Arma virumque cano Trojae.

Propositio est illa res de qua in toto Poemate tractaturus est Poeta ut ibidem Vir: post unum exordii versum statim ponit propositionem.

Nunc te Baccho canam nec non silvestria tecum.

Virgulta etc.

Invocatio est auxilii petitio, ut a Diis Apolline Jove Marte etc: et Virgi Hue Pater o Lenee veni etc:

Scias invocari debere Deos y Deas materiae scribentis servientes ug. si scribas de bello invocandum est Martem si de hortis Pomonam si de sylvis Faunos et Satyros etc.

Narratio est fusior regi explanatio per similitudines, eruditiones sententias victiones.

Conclusio est terminatio seu finis Poematis.

Et haec quae spectabant ad Artem Poet

tem sufficiant.

PARS II.

Nodus hic arte ligatus cum juxta operis oeconomiam doctrinam de trib. generibus Poetarum tum eorum speciebus contineat unde sufficienter hac secunda Parte resolvetur. Proquo sit.

RESOLUTIO PRIMA.

De definitione et cognitione Generis Poetici

Quid est Genus Poeticum?

Genus Poeticum est quo carmen quale sit ignoscitur quod fit praecipue quinque modis

I mo ratione Inventoris dicitur carmen

Adonium ab Adonide qui occisus tali carmine deplorabatur

Asclepiadeum ab Asclepiadeo Poëta

Gliconicum a Glicone

Saphicum a Sapho

Phaleutiam à Phaleutio

Pindaricum à Pindaro

Alcaicum ab Alcaeo

Pherecratium à Pherecrate Poeta Comico militante sub Alexandro magno

Dythyrambicum à Dythyrambo qui dum hymnos in laudem Bacchi construxit

IIdo dicitur carmen ratione materiel

Haeroicum à descriptione gestorum aliquorum haeroum.

Elegiacum à notatione nominis nam

Elegiea sonat idem quod tristis lectio
Satyricum à Satyris Diis Sylvestribus
Comicum à Comœdia
Tragicum à Tragœdia
Buccolicum seu Ecloga cultura boum
Georgicum à rebus aggrestibus
Epicœdium à nænia seu trystitia
Theologicum à descriptione rer. Divinar.
Philosophicum à notatione rer. naturaliũ
Eucharisticum quod gratiarum actio
nem continet
Propenticum quo Imperator milites
ad bellum incitat
Epitaphicum quo ritus sepulchrales
celebrantur.
Epithalamicum quo nuptiales ab.
III dicit̃ carmen ratione pedis Spon-
daicum à frequentibus Spondeis et
Hexametrum etiàm dicitur Sponda
icum cum in quinta regione habet

Spondeum ut in hoc

Caradeum à Cobalos magnum Jovis incrementum

Anapesticum à multis Anapestis et sic de aliis

IIII dicit carmen ratione numeri syllabarum Pentasyllabum cum quinque habet syllabas ut est Adonium

Heptasyllabum cum octo syllabas habeat

Hendecasyllabum propter undecem syllabas etc.

V. dicitur carmina ratione numeri versuum Monosticha quae uno constat versu Dysticha quae duobus

VI dicuntur carmina ratione mensura pedum Dimetra quae duos habent pedes Trimetra quae tres etc:

VII dicitur carmen ratione de positionis perfectum cui nec aliquid deest.

nec superest Defeciens cui pes aut syllaba deest Abundans cui aliquid superest.

VIII dicuntur carmina ratione compositionis Monocola quæ sunt unius generis Dicola quæ duorum &c.

IX. dicuntur carmina ratione reversionis Monostropha quando post unum quodq. carmen fit reversio ad primum Distropha quando post duo Tristropha quando post tria &c. ut sæpe Horatius habet

RESOLUTIO. SECUNDA.

De divisione generum Poëtarum speciebus eorum.

Quot sunt Genera Poetarum ?

III. Drammaticum Epicum seu Heroicum et Dithyrambicum seu Lyricum.

Quid est Genus Drammaticum ?

Genus Drammaticum est in quo diversæ personæ colloquentes introducuntur

Quot sunt species Generis Drammatici ?

IIII. Tragœdia Comœdia, Tragicomœdia, et Comitragœdia.

Quid est Tragœdia ?

Est carmen seu Poema Drammaticum quod illustrium virorum casus infelices et exitus Scenice absolvit. Dicitur Tragœdia à Græca voce Tragos quæ latine significat et odi quæ vox cantum denotat. Unde Tragedia est quasi hirci cantus eo quia olim dabatur in præmium Tragicis Autoribus.

Quid est Comœdia ?

Est carmen seu Poema Drammaticum quod civiles et privatas actiones non sine

facetiis et leporibus imitatur. Comœdia à Græco Comis et odi quod latine cantum designat hæc vox traxit originem ab solebant carmina Comica per vicos ambulandi: Unde etiam Comicus dicitur Comœdiarum scriptor seu factor.

Quid est Tragicomœdia

Est Dramma compositum ex hilari et mæsto cantu seu est mixtum ex Comœdia et Tragœdia in qua tam civiles quàm illustres personæ introducuntur.

Quid est Comicotragœdia

Est Dramma seu Poema à lætis incipiens et desinens in tristia.

RESOLUTIO TERTIA

De secundo carminum genere et ejus speciebus

Quod est secundum Genus Poematum.

Est Epicum seu Heroicum.

Quid est genus Epicum seu Heroicum

Est quo facta Heroum, describuntur qualia sunt apud Homerum Virgilium et alios

Quot sunt species Generis Epici?

VII sunt Epopeia, Panegyris, Epithalamicon, Genethliacon, Epicedium, Buccolicum et Satyricum.

Quid est Epopeia seu Poema

Quoad rem est opus fictum quoad rem est oratio versu Heroico ligata factum alicujus viri insignis describens de quo jam notatum est in Resolutione 5ta Part.

Quid est Panegyris

Panegyris aliter elogium seu Encomiasticum est carmen laudatorium, quo alicujus Herois res praeclare gestae celebrantur. Unde Panegyris pro ipsa laudatione sumitur.

Quid est Epithalamicon?

Est carmen nuptiale quod laudes sponsorum celebrantur apud antiquos hoc carmen variis conabatur allusionibus ac augeriis tandem fiebat sacrificia Jovi apud Christianos verò solent gratulationes fieri cum voto recepturae felicitatis.

Quid est Genethliacon?

Genethliacon à Graeco genesis est carmen natale quod sub tempus nati prolis cantari solent cujus materia est hoc Disticho contenta.

Stemmata majores sanguinis virtus parentum
Indolis augurium spes nati oracula vota.

Quid est Epicedium?

Epicedium alter nenia est carmen quo defuncti laudes in funere recitantur et condolentia fit.

Quid est Buccolicum

Buccolicum dictum à Bubulus sive Bobus est carmen agreste seu rusticum, quo personae rusticae ut pastores, aratores, ditores ipsorumque opera describuntur. ut habet similia Virgilii et eadem collegio

Quid est Satyra.

Satyra à satyris mordacibus hominibus dictum est carmen Jocosum sed mordax ad reprehendos mores et vitia inventum à satyris Diis sylvarum.

Nota carmen satyricum aliquando majoris Joci et satis gratia componi ex latino et polonico Idiomate juxta tamen syllabas æquales et omnem quantitatem servatam. Ut est illud Tritum.

Nil valet aksamitus nullo comitante pacholkô

Item illud de incursu Cracoviæ

Arma koazyrosq cano, qui nobile regnum.
Rabowasse ferunt gens barbara pessima szwedzi.
Dum prope Cracoviam wisłę per littora tangunt
Intonuere chłopi pavidianq tonitrua hydto
Prodidit owca, kokosz, indyk prosiąd kamaluchic
Fecerunt stetum tunc alta per æthera cœli.

RESOLUTIO. QUARTA.

De tertio carminum genere et ejus speciebus.

Quod est tertium genus Poëtarum ?

Dithyrambicum.

Quid est genus Dithyrambicum

Est quod res lætas per varia carminum genera tractat ac describit, antea afferebatur Baccho Deo lætitiæ

Quot sunt species generis Dithyrambici ?

Sunt hæc Elegia, Elogium, Epigramma, Epitaphium, item Lyrica Poësis ut Odæ, Hymni, Epodi quæ omnia distincte resolventur per Paragraphos.

§ PRIMUS.

De Elegia.

Quid est Elegia

Quoad vocem Elegia ex Græco idem est quod miseratio, complaratio.

Quoad rem est carmen lugubre seu Poema mistum carmine Hexametro et Pentametro,

Quæ est Materia Elegiæ ?

Verum quidem antea res tantum tristes aclu-

durosa describebantur Elegiaco carmine, nunc au-
tem res felices et quævis alia Elegiis describi
possuntutq querelæ, postulationes, vota lau-
des, gratulationes admirationes ac sed præ-
cipue Elegia ornantur descriptiones casuum
subitaneorum, cladium arborum, lamentati-
onum etc.

Scias in Elegia optimum stylum esse mollem,
Lenem, perspicuum affectibus plenum, qui
magis adhuc ornari exemplis, similibus con-
trariis, antiquitatibus, fabularum admini-
stratione et Historiarum etc.

Quæ est proprietas Elegiæ?

Hæc ut solitarius pentameter non reperiatur
in Poemate. Virgilius tamen uni hexametro
quatuor pentametros subjecit. ut.

Hos ego versiculos scripsi tulit alter honores,
Sic vos non vobis vellera fertis oves
Sic vos non vobis vellera fertis oves
Sic vos non vobis mellificatis apes
Sic vos non vobis fertis aratra boves

EXEMPLUM I.MUM. ELOGIÆ.

Super illud trahe me post te. Cant. 1

Mi Jesu, sint te per opaca, per invia tendatur.
Nec potero longas te sine ferre moras
Felix ah felix olim tua Magdala quas
Nexuerat vinctis ad tua crura comis
Altera ne dubites ego sum tua Magdala Christe
Ergo trahas me sponse ipse mana

EXEMPLUM II.DUM ELOGIÆ.

Ut incipit Persius Flaccus in satyris. Sat. 1
O curas hominum! o quantum est in rebus inane

EXEMPLUM III.UM ELOGIÆ

Claudus inter doloris lamenta,
Heu miserum! vexant Claudo quem fata dolore
Angit et excrucians membra cruenta tumor
Nocte nulla quies, requies est nulla diei
Et gemitu, vitae pars sibi nulla vacat
Saepè volens placidas omnes traducere noctes

Perpetuo vigiles* obruer imbre
Heu! quantis tardos soles incusso querelis
Atq; tuas querular cynthia maesta faces
Non capitale nihil submissa sentre planta
Aut parvum intenui me lacerare pede
Talia non querulo mugitu fata Perillus
Accusat Diri tostus ab are bovis
Sed mihi continuo renovantur funera luctu
Nec licet optatam nosse salutis opem
Qui soletur adest nemo pellatq dolores
Dextera Paleni nulla medentis adest
Espet fortemeis longe cruciatibus impar
Quem sub Tartareis hi patiuntur haris

§. SECUNDUS.

De Elogio

Quid est Elogium?

Est testimonium laudis, vel vituperii de quacunque re sequentibus tam laudes tractare solet.

Laudare vero solent praecipue personas sublimi dignitate pollentes ut Reges, Imperatores, Duces Principes, alia etiam res Stylo Elegiaco describi possunt

Qualis stylus debet esse in elogiis?

Partim ligatus, partim solutus, soluti tamen, est frequentior usus ut videre est in variis Panegyribus

EXEMPLUM IMUM ELOGII. m.

De Sancto Joanne Baptista.

Iam jam Numen aderit.

Adest jam Numinis Praeco

Hoc Praecone.

Nemo major nemo minor

Prophetar postremus Martyrum primus.

Solis Lucifer, Lucis eni vesper

Messiae magnitudinem ex sua Imagine expressit

Imo Messiae Mystes et Christi Christus

Mundi lustratorem lustrali aqua sancivit.

Ambigente Jordane lavaret an lavaret

Nobis fluvius Coelesti Eridanus minime invidus

Nam ille in coelum translatus

Huic coelum Delatum.

Hem quantus! et quantulus fuit?

Tantam Sanctitatem annihilum redegit
Cum se neminem dixit
Tantoq; se diminuens quanto Coelitus auctior
Cum Omnipotentia certavit
Hic ne vinceretur, augentem vicit se minuendo.
Illo ut vinceret imminutum vicit augendo
Adde hoc Praecone
Nemo taciturnior nemo vocalior
Vix conceptus silentium Patri indixit
Vix formatus Deum Hospitem nutribus excepit
Vix utero egressus solitudinem ingressus
Hirtus Jejunus vigil
Cum Angelis Angelus mitius cum mitis
Vivens.
Quod loquetur tacendo didicit
Nemo disertius infans fuit nemo altius vates,
In deserto disertus.
Et jam nihil nisi vox
Rudes instruxit avios deduxit
Peccantes increpuit Reges terruit,
Trunco etiam capite damnosus

Vivum se morti approbavit
Et ad mortuos vita Praeco descendit.
Atat procumbito Viator
Praeco siluit Messias adest

EXEMPLUM II.DUM ELOGII
DE IOANNE CASIMIRO REGE POLONIAE.

Regum post Reges fortissime
Fortunatissime dicere debueram.
IOANNE CASIMIRE.
Cum.
Nihil in te fortuna Juris habet.
Qui nulli Heroum impar jam olim didicisti.
Virtuti omnia debere, fortunae nihil.
Sceptris admotus es.
Vt labantem Olympum ingens Atlas fulciret.
Vel fatigato Atlanti integer Hercules succederet.
Inhorruerat jam ad fausti sideris occasum Polonia.
Nisi ad tuum se ortum erexisset.
Incubuit humeris suis Patria
Casura fortassis nisi in eum Regem incidisset.

Qui prius ruinas sciret sublevare

In te Regum Serenissime.

LECHI primi Poloniae Parentis fortuna Orbis adorat

In Te MIECISLAI religio sanctias

BOLESLAI Chrobri infracta fortitudo generosaq

CASIMIRI primi pietas religiosius,

VLADISLAI primi fortuna verius

CASIMIRI Justi aequitas justius

PREMISLAI secundi amor in Patriam efficacius

Orbi Polono, adeoq Orbi illucescat Universo

Vivit in Te VLADISLAORUM generosa animositas

ALEXANDRI magis conrutta liberalitas

STEPHANI BATHOREI Martius vigor,

Rerum praeclare gestarum Gloria

Et quidquid in his omnibus Orbis adoravit Universus

Nec est arbitrii amplius in percedis factis tuis desudem

Cum nec illi fasti aeternitatis sufficiant

Quidquid hic laudum collegi potuit

Tuum Elogium esse volo Regum maxime

Volo igitur testor affectum quem factor possum

Vivat tam diu aeternumque

Regum per Reges natos fortissime
Donec eorum aetates impleas
Quorum virtutes in te expressisti.

§. TERTIUS

De Epigrammate

Epigramma idem est quod descriptio, quae solet applicari colossis statuis Imaginibus Trophaeis, sepulchris ac aliis operibus magnifice extructis et tale est species generis Dythirambici de quo ad praesens.

Quotuplex est Epigramma.

Duplex. Simplex quo res nude sine omni comparatione exponitur et in tale est tantum sola narratio de aliquo ut est illud.

Pro Patria, Patribus, Templis populoq Latino
Non unus Decius morte perire cupit

Vel illud

Navita de ventis de bobus narrat Arator
Enumerat miles vulnera pastor oves

Item de clamis

Dente timentur apri defendunt cornua tauri

Imbelles domo quid nisi præda sumus

De divite et paupere

Pauper et et dives moriuntur dispare causa
Quod male dives habet, quod bene Pauper habet

Compositum est quod conceptum ingeniosum in se includit, et ex proposita materia aliquod acumen artificioso carmine exponit ut est illud de Genitore Sanctæ Barbaræ

Barbara sum non sum mitis in pectore Virgo
Sed quia me genuit barbarus ille fuit

Item de S. Cantio quod natus fuerit in oppido Kęty

Angulus est ubi natus eras rectissimus ille
A quo tu vitæ linea recta venis

Item de christo in Cruce sitiò clamanti

Ah sitiò clamas absunt his rupibus undæ,
Sola fluunt oculis flumina sola bibe

Item de statua Ciceronis

Ora Myro ac humeros Lysippus lumina finxit
Praxiteles vocem fingere nemo potest

Item de Sancto Stanislao in rupella occiso

Nescio quo fuerat dextra Stanislae peremptus

Hoc scio quae secuit dextra sinistra fuit.

Item de Imagine Claromontana

Virginis aeternae sacros in Imagine vultus,
Quos magno pinxit major Apelle manus
Mons habet electus Genitricis Numinis ingens
Cum vultu nobis cor quoq; dulce dedit
Hoc in monte Tronum sceptri Regina Poloni
Ut dici voluit Virgo Maria tenet,
Qui tot dona Dei, qui tot miracula sensit
Sarmatica non est clarior Orbe locus

Item de Circumcisione Christi polonice

Iezu Matki Kochanie iedyna śliczności
Znosząc nosząc owiązane Matki twey żałości
Krew rożana która się z twey rany zlała
Przed kamiennym zarżnięciem szczyrem w lutkiem była
Że się na kształt obfitych nie toczy strumieni
Lecz skapo kilka kropel z wstydu się rumieni

Item na dobrą wolą

Bez dobrey woli tak przy stworzeniu
Iak kiernawet w potem się odmieni
Chleb z solą dobrą wolą a raz zła wolą

Piernik chlebem rázowym w herb będzie z rolą
Item in Patrem que Filium in fluvium projecit
Projicit in Tiberim natum Pater at canis effert
Fit Pater ille canis, fit canis ille Pater

Idem polonice

Salwuie pies dzieciątko który Ociec wrzyc
Wrzucał, przatego Oyciem Oycá iuż przemrzeć

O fortunie i cnocie

Nie wierz fortunie co siedzisz wysoko
Miey na posledniie Kołá pilne oko
Bo tanie stałá Pani z przyrodzenia
Często więc rada sprawy swe odmienia
Cnota skarb wieczny cnota Kleynot drogi
Tego nie wydrze nie przyiaciel srogi
Nie spali ogień nie zabierze woda
Nad wszystkim inszym pánuie przygoda

S. QUARTUS.

De Epitaphio

Quid est Epitaphium?

Est carmen quod sepulchrum defuncti decori bit ejusq́ ætatem, merita dotes animi corporis

lium genus comprehendit.

St Scias 1mo inter Epicedium et Epitaphium hoc esse discrimen quia Epitaphium sepulchro inscribitur. Epicedium vero cani tantum so- let quando funeralia peraguntur.

St Scias 2do pro varietate personarum varie de- bere fieri Epitaphia, in omnibus tamen obser- vandum est ut dolor ex obitu exprimatur. Ex hac vg materia 1mo quod mors amicos, consanguineos, Patriam non respexerit, sed tantum virum eripuerit illis 2do potest ex- primi causa obitus vg bellum, ignis, mor- bus, aqua etc.: ac tandem laudes defuncti am- plius percurrendum. In his tamen omnibus debet servari stylus, elegans verba selecta, commemorando potentiam, felicitatem, aliasq dotes defuncti

St Scias 3tio Epitaphia juxta proportionem officii dignitatum et dotium cum magnis et claris viris comparari debere, ut vg Philosophi ad Aristotelem, Medici ad Galenum, Ora-

toris ad Tullium de commemorando pro exigentia rei ac materiæ bona animi, et cætera quæ in vita poterant formare defunctum.

Et quia variis varii status hominibus possit inscribi Epitaphia unde hic exempla nonnullorum notantur.

EXEMPLUM EPITAPHII. Imum.

Quæris Viator quis sub hoc marmore,
Tectus jacet
Homo ultum ortalis
Qui sic Patriæ vixit
Ut eum vixisse non pœniteat
Tu
Manibus ejus bene precare
Salutis tuæ non immemor
Vive et vale

Item II.

Hic decumbo Viator
Vide quod sum
Fui quod es
Eris quod sum.

Vale.

Item aliud

Mortales cum simus

Quid futura dies vehat.

Nescimus

Ioannes mihi Nomen est.

Cognomen N.

Annis vixi XVI.

Et ecce.

In vernanti aetate morior.

O me ipse Musae!

Vet fata!

Vel amici!

Vel Parentes!

Flete

Item Silvii Palladii

Fui

Non sum.

Eris

Non eritis

Silvius Palladius.

Qui.

Vt moriens viveret
Vixit ut moriturus
Item aliud Maximiliani Caesaris
Maximilianus Caesar semper Augustus.
Demissus Caelo
Redditus Caelo
Non abjicit sed abjicit
Item aliud
In quendam M. in Grammaticam peccantem
Hic Magister noster
Qui argumentavit bis vel ter.
Semel ineclaravit.
Ut omnes admirarent.
Vir in Priscianum.
Requiescat in secula seculorum
Aliud Alexandri Magni.
Sufficit huic tumulus cui non suffecerat Orbis
Res brevis huic ampla est cui fuit ampla nimis
Item polonico
Lo Tucc Ziemi dosyć mu ktoremu swiat cały
Od wschodu do Zachodu zdawał się być maty
Aliud infanti sine Baptismo mortuo.

Decessi nec totus aqua nec nomine notus
Non habui nomen, quod tibi Christe darem
In libro vitae tu me sine nomine scribas.
Spes est in solo nomine nostra tuo

Epitaphia jocosa

I. cuidam plebano

Tu spoczywa nasz pleban Jegomość Xiądz Bibe
Ktory wcale nie umiał nic, ni A ani Be.
Niech że nam iuż takiego Kollator dobierze.
Coby mogł przecie umieć pacierz zdrowaś wierzę

II. głubiego thuza

Stoy kto idziesz tu wielki Pan leży pod spodem
Ktory nas z życia swego nauczył dowodem
Że może żyć człowiek bez serca na świecie
Umierać choć duszy swey nie oddał przecie.

III. Hyszpańskiey Damy

Tu leży Dama żona Corka jedynaczka
Świegotliwa iakiey świat nie widział trzepaczka
Ta w całym życiu swoim momentu nie miała
Wolnego, gada gada gadała gadała
Tyle przez życie całe nagadała rzeczy
Że choć ią od gadania teraz iuż ubespieczy.

Tonna on czy milczenie /: choć idzie ná mary /:
Wráżek plotek obmowisk nie doszczu miáry

IV. In quendam Andream sacerdotem.

Gaudent anguillæ quod jam sit mortuus ille
Præsbyter Andreas qui capiebat eas.

V. Dudzie

W tym grobie duda leży, dudy znaleziono
A po śmierci ná stárcy wierzbie powieszono
Śmierć troche uprzedziła a opak się stało
Bo co się dudom dzieie to dudzie bydź miało

VI. Rustici

Chłop krótki, trumna krótka, krótki też nadgrobek
Tu leży mały zrostem do zrátych lát sobek

VII. Ciurze

Tu leżył nigdy pierwszey od chorągwi ciura
Miał temu trzy skrzynka stary dławi kura
Jak wiecy był Professii ten to iedon sługa
Świadczy z kaptanum przeszem czapka i maczuga

VIII Rusniakow.

Tu spoczywaiet Iwan kniażnecho z złotyszka
W nochach iego siekieru w chołowach mołyszka
Ha ha ho a szczo to ko do toho.

RESOLUTIO QUINTA

De Lyrica Poesi

Quid est Lyrica Poesis?

Est quae res laetas certo genere seu actiones laetas describuntur.

Quae est materia Lyricae Poësis.

I.mò laudes Dei et de Virorum facta Heroum triumphi Ætiq. Alegria sanctorum festive gratulationes votae.

Quot sunt species Lyricae Poëses

IV. Ode Rythmus hymnus et Epodon de quibus distinctum.

§ PRIMUS.

De ode

Quid est ode?

Ode est vox Graeca latine significans cantum quia ad modulos usurpata est

Scias variá esse in odis genera carminum pro
pterea Odæ vocantur aliæ Monocolæ aliæ Dico
læ aliæ Tricolæ aliæ Tetracolæ

Monocolos odes est quæ constat uno genere
carminum talis est illa Lib: 1mo Hora:

Mecæ|nas ata|vis| edi|te|regibus|

Dicolos ode est quæ constat duobus generi
bus carminum vg Alcaico et Asclepiadeo
qualis est lib: 4to Hor:

Quemtum elpomene semel
Nascentem placido lumine videris

Tricolos ode est quæ constat tribus generi
bus carminum talis est libr: 4to Hor

Qualem ministrum fulminis alitem
Cui Rex Deorum in Regnum vagas
Permisit expertus fidelem
Jupiter in ganimede flavo

Tetracolos ode est quæ constat quatuor ge
neribus carminum sed hæc non est in usu
si tamen vis scire exempla carminum vide Ho
ratium in quo omnis generis carmina
nosse licet

Scias tamen quamlibet odem ratione recernaru variè vocari aliam Monostropham aliam Dystropham, aliam Tristropham aliam Tetrastropham

Ode Monostrocha est quando unius generis carminis erunt versus ut lib: 4to Horat.

Donarem pateras grataq[ue] commodus

Ode Dystropha est in qua post duum versum redit unius genus carminis. Talis e[st] Sarb: ode 2da

Et maestum gemitus pectus et hispidis

Frontem nubibus expedit ille.

Ode Tristropha est in qua post tertium versum redit unius genus carminis Talis e[st] Hor: lib Epodi ode 13

Horrida tempestas Coelum contraxit et imbres

Nivesq[ue] deducunt Jovem.

Nunc mare nunc sylvae

Threicio Aquilone sonant ille.

Ode Tetrastropha est in qua post 4tum versum redit unum genus carminis tales de sunt Saphicae y Horatianae.

Atrox inani pascit inggirie

Fortuna renum ludimus aspere

Umbris amicorum et dolora

Verba simul placuere fuco.

EXEMPLUM Imum. ODES LATINÆ.

Sarbievii
Ad Virginem Matrem.
Super illud.
Quasi aurora consurgens pulchra ut luna etc.

Quando dulci sine prole solam
Mira Colo reducem cubili
Miror auroram Croticis regnantem.
Æthera nimbo
Mater ac nato simul ut stitisti
Integram miror radiare Lunam
Ora debentem radiorum et almo
Lumina Soli
Cinge Maternis puerum lacertis
Solers y qua vigil explicatis
Siderum turmis acies tenantem
Circuit aulam.

EXEMPLUM II. ODES LATINÆ.

Quâ Gratias agunt Deo à Poëtis pro mansione in Domicilio Musarum qualis est in libris diligentiarum consesti:

Numen Quod Orbem Quod mare Quod Polü.
Regis Quod alto vertice plena
Transcendis omnes recreatas
Cuncta tenes Moderator alme.
Sicut Tibi se Pierius modò
Coetusq; profundo pectore debitor
Exsolvit in toto tributum
Proplacita sibi mansione
Hoc in Domo, quam mens studiorum
Formavit inter Castalias Deas
Et quàm per hoc semestre tempus
Quilibet incoluit Poëta
Degest sed aurum divitias quoq;
Confert abundè nostra manus Tibi
Æterne Coeli Rex Deus, sed
Candida vota dicamus omnes
Fructum laboris reddimus integrum.
Hicque manendo cura vigil tulit
Exqua Tibi crescat perennis
Laus honor atq; Decus celebre
Quotquot favores novimus insuper
Grates adhuc tot poplite debito
Sacramus in cultum fidelem
Munera sint Tibi grata nostra

§ SECUNDUS.

De generibus odarum polonicarum tu° explicat°

I. genus est 13. syllabarum in quo caesura ponit[ur] 7mo loco hoc carmine scribunt[ur] zcytones Comoediae Tragoediae etc. ut.

Iako Orzeł młody ná gnieździe wysokim
Siedząc, ná Oyca patrzy niezmrużonym okiem
Kiedy albo wysoko buia pod obłoki
Albo prędkie zwierzę goni i drapieżne smoki.

II. genus est 12 syllabarum caesura unica non observatur qui constat pari numero syllabarum ut.

Mocny Boże iákoż ich wiele powstało
Iakoż się ich siło przeciw mnie zebrało

III. genus est 11 correspondens Saphico aliquando cum Adonio y non caesura, hic octavo loco est ut

O piękna nocy nád dziwy czasy tych czasów
Sprzyiay będącym w poprzod lasow

IV. genus est 10 syllabarum sine caesura ut.

Serca rośnie patrząc ná te czasy,
Zewsząd miłe zielenią się lasy,

V. genus est 10 syllabarum cum caesura 6to loco ut

Zielone lawry czemu nie schniecie
Gdy grob śmiertelny w odzieniu niesiecie

VI. genus est 9. syllabarum in quo caesura 5tô loco ponitur v.g.

Iestem człowiekiem utrapionym
Od tego świata opuszczonym.

Possunt etiam 8 syllabae cum caesura 4 loco y sine illa v.g.

Rozkwitłe drzewa wonnością
Wabić ludzi swą pięknością.

VII. genus est 7 syllabarum sine caesura v.g.

Idę maiąc z łata
Gdzie mnie prowadzą lata

VIII. genus est sex syllabarum v.g.

Kto ma tyle chleba
Ile mu trzeba.

IX. genus est 5. syllabarum v.g.

Kto w stawie godzi
Niech z cnotą chodzi.

X. genus est itam mixtum ut cadentia 1 versus concordet cum cadentia 3. versus cadentia verò 2. cum 4 v.g.

Kiedy by kogo Bog był swemi słowy
Upewniał że miał czasu wszelakiego
Strzeż od złych przygod iego biedney głowy
Miałby przyczynę użalić się złego, etc.

Possunt etiam cadentiae hoc modo misceri v.g.

Mądre Bogini z Apollinie

Wielkiey sliczności.
Dáiąc ochotę z dołác robotę
Sławney mądrości.

XI genus est sine cadentiis siue sit versus syllabarum 13 y 14. observato tamen numero syllabarum et casuris suo loco &c.

A iak w radzie zasiedli ostropni sędziowie.
Rzecz całą mieli z sobą o sprawiedliwości

XII. genus in quo duo versus sunt syllabarum 13 alii 2. 11 &c.

O pusciłeś nasz Boże, Boże niezmierżony
I w tey dobroci nigdy nie ográniczony
Zmiłuy się iednak gniew oddal od siebie
Przybądź łáskáwy nam proszącym ciebie

XIII. genus est in quo 3 versus sunt 11 syllabarum 4 5. instar strophae saphicae.

Przeciwne chmury słońce nam zaćmiły
I ustáwiczne deszcze pobudzi
Wody z gor szumią żew szadnie pogoda
Iák ludziom szkoda

XIV. genus in quo sunt duo versus 10 syllabarum 3tius 3. syllabarum cum nullo concedans in cadentia &c.

W Kotły do boiu nie chce pokoiu

Wtrąby polnego Marsa bitego.
Uderzyłać

XV. genus est in quo duo versus sunt 7. syllabarum alii 3tii ut

Chcemy dobrze bydź radzi
Rzkąc z Panie czeladzi

Niech nam nasłot dobrego wina przynaszają
A przytym w złote lutnie wesoło zagrają.

XVI in quo primus versus est 13 syllabarum 2dus 10 cum caesura 5to loco ut

Pana sercem wesołym wspominając cnotliwy
Pana przystoyna chwała uczciwi

XVII genus est in quo duo versus sunt 8. syllabarum alii 4.

O Syonskie gory
O Anielskie chory,

Gorąc miłością serc rozżarzony
Kuwas nie płomiennym ogniem rozpalony,

XVIII genus est in quo primus versus est 10 syllabarum secundus octo sine caesura

Iuż cię czas pożegnać Apolline
wraz Sionskie Boginie

XIX genus est in quo quatuor versus sunt eiusdem generis qualiscunque quibus adduntur

2do y plures alternis. v.g.

Pewienem tego ani się omylę.
Że choć zá długą, choć zá krotką chwilę
Pływáć po morzu będę skołatany
Lub też w ogrencie cały zániesiony
Będę iednak u brzegu
Gdzie dálszy niemász biegu

XX genus est in quo permiscetur cadentia ita ut 1mo versui respondeat 4tus 2do vero carmina alternis generis immediate sibi correspondentia interponatur versui ex v.g.

Watrzáy iako się snieg po gorach bieli
Wiatry z połnocy wstałą
Iezrera się scinałą
Zrawie czuię zime przez lecieli
Przypadkow dálszych żáden znać nie zgadnie
I prożno myslić o tym
Co z nami będzie potym.
W godzinę wszystko Bog wywroci snádnie

XXI genus in quo permiscentur cadentiae et genera carminis sic ut primus versus et genere metri et cadentia correspondeat tertio secundus pariter quarto v.g.

ogę rzecz Pánsci wybráni

Z mitosci nas trapili

Trapili srodze pogani

Przecie nasz nie pozili

XXII. genus est in quo permiscentur carmina hoc modo 1mus est unius generis longius 2dus alterius generis brevius concordans tamen in cadentia cum primo 3. est ejusdem generis cu 2do respondet in cadentia cum 4to, 4tum ejusdem generis cu 1mo respondet in cadentia 3tio verg

Słonce pali à ziemia dzie w popiel prawie

Swiata nie znać w kurzawie

Rzeki dnem uciekaią

A zag czate złota z Nieba dzdzu czekaią

S. TERTIUS.

De Hymno

Quid est Hymnus?

Est melos sive cantus Dei y Sanctorum laudes continens itq carmine Lyrico

Scias I. Hymnus maxime ex Lyricis carminibus componi ideo quia Hexametra sunt longa et canendum non ita sonantia

Scias II. Hymnos ex his maxime componi

carminum generibus Jmo Jambica Dithirambica ut.

Veni Creator Spiritus

Mentes tuorum visita.

Et quidem potissimus est cujus metri species

IIdo Trohaica cum Dimetro ut

Pange lingua gloriosi

Corporis misterium et

IIItio Saphico cum Adonico ut

Indytum Regni columen Poloni

Magne Doctorum Pater alme Canti

Lechicos inter radians Patronos

Posce tonantem.

IV. Asclepiadeo cum Pheronico et alijs lirices carminibus

§ QUARTUS.

De Rythmo

Quid est Rythmus.

Rythmus est concentus seu convenientia syllabarum in fine nullo habito respectu numeri sive quantitatis seu est oratio numerosa certa syllabarum parsimonia constans.

Quod est categorium Rythmi ?.

1mo Rythmus sive latina sive polonica lingua scribi potest.

2do Carmen Rythmicum pedibus Poeticis non est alligatum sed sola syllabarum simi desinentia constat

3tio Nulla habet specialia genera nisi numerum syllabarum.

4to Rythmus dividitur in Monorythmum cum in fine versus servatur similis syllabae cadentia ut

Dies irae dies illa
Solvet saeclum in favilla
Teste David cum Sybilla

Et Dythyrythmum cum et in medio et in fine versus servat cadentiam ut

Deus Poli Tibi soli
Est potestas maxima
Cujus nutu et obtutu
Quaeq; fiunt optima esse.

EXEMPLUM RYTMI POLONICI

Quo quidem auctorem cordis sui detestatur

Niewiem ah niewiem przyczyna czyia
Że my masteltem serce nie sprzyia
Rádbym uż oządził ieżelim pobłądził

Me serce

Pragnę kuśkie bucoźta żawma
Wszak kście bo nasze wieczna dziedzina
Serce ocięźało, czy się przy~~k~~kowało
Do ziemi

Szczęśliwsze wiatry co wolność maią
Gdzie się podoba tam powiewaią
Serce żaś po ziemi nie z~~d~~ołga się z niemi
Zlatuie

I długoż długoż moiey niedoli
I pókiż będę w Rzemstkiey niedoli
Dayćie mi kay dany niech będzie pętany
Moy affekt

Użyć mi piorek ktorą płaszyno
Użyć lekkości wieczna kraino
Wzbuię się wysoko nie do~~t~~tky mie okko
Smiertelne

Szczęśliwsze lody bo wnet się kruszą
Gdy ie upały słonca osuszą
Szczęśliwsze spotki bo leią potoki
Obfite

Twarde marmora wszyty topnieią
Gdy na nie litnie wiatry zawieią

Aa załkámiáły nad lody nád skáły
Nad marmor.
Padáy się padáy serce kámienne
Gdy cię náymiękcza ogńie zbáwienne
Więc w pierwsi skaliste uderzaią ognisto
Pierony
Niech w popioł idzie niech skáminieie
Niech w cáłe wszystko w ogniu stopieie
Ach niech się swawolne serce niepowolne
Ukarze.

§. QUINTUS.

De Epodo.

Quid est Epodos?

Epodos genus odarum quondam dicitur inde quod veteres circumeuntes Deorum aras cantationes aliquas ingrediendo per strophen ad dextram per antistrophen ad sinistram explicabant. Quos accedebat alius cum certis versibus hunc appellabant Epodum. Hoc genus carminis ex diversis metris potest componi. Definitur autem est clausularis cantus de genere odarum in qua singulis longioribus singuli breviores

apponuntur versus. Cujus exempla habet Horatius ut vg.

Parentis olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit
Edat cicutis allium nocentius
O dura messor ilia
Quid hoc veneni sevit in praecordiis
Nunc Viperinus hic cruor...

RESOLUTIO. SEXTA.

De Modis scribendi acuminis

Quoniam acumina varia à Poetis etiam carmine describi possunt tam polonico quàm latino ideo hic de illis agendum venit

Modi vero scribendi acumina sunt hi

Imus Modus est Ironia

Ironia vero est idem quod Irrisio sive illusio arguta et acuminosa quae in variis varie scribi potest ut hic vg

In Barbatum.

Barba tibi crevit ceciderunt Marce capilli

Ande tibi gravis est barba caputque leve

In Calvum.

Arboribus redeunt crines et gramina campis

At capiti frondes non redigere tuo

Item polonice in eundem.

Kazał cerulikowi tysy golić głowę

Balwierz rzekł nie poradzę, lecz kata przyzowę

Item super illud Beata simplicitas

Przyszedł ieden do karczmy znać prostaczek głupi

Kiedy dla pożywienia iaie sobie kupi

Gdy roskroi aż kaczę, rzecze, swięte kraie

Gdzie to za ieden szeląk i kurczę znaie.

Item in mortem quamandam habentis vana stoma

Co za żołądek śmierć ma że wszystkie bez braku

Trawi rzeczy wszystkie czy przypadną bez smaku

Ie zwierzę lwy niedźwiedzie ielenie barany

Ptastwa Orły łabędzie gęsi pelikany

Ie węże głowy żubrze bawołowe przowe

A wszystkie te porcye żołądkowi ~~trawi~~ zdrowe

Co większa i żelazne iuż podkowy trawi

Strzały miecze potyka przecie się nie dławi

Boże lubie miasto konsztor zażywa

Ryba nierostwalna odnicy która pływa

Zeżdażo trawić znać z ołądka strysego
Ze zmięstem ryby mięsza brzucha luterskiego
Item in morte Agnusda habetis pro stemate pysces
Znać że śmierć do ostrego żołądku wstąpiła
Że tylko na jedzenie ryb się poświęcała,
Wróć się na świat złośnico niech ci wyjednamy
Dyspensę, po takowych ryb nie wiele mamy
Item in solertem sed vagum.
Biegłyś masz rozum mój Marcinku drogi
Biegłą masz pamięć naybieglejsze nogi
Item in quendam plus praesumente quam sciente.
Uczułbyś, poprawiałbyś, ale że sam mało
Umiesz, bo gdyś nauczał trzeźwienie stało

Item Cuiusdam.

Żem się z powinszowaniem moim spóźnił wczora
Dziś do Marcinowego każ mnie wziąć gągora

Item de alio

Mnich z Ikrami rzecz by prostaczek beł kolędna.
Odpowie: więc napierwszy spust proszę Waszmości
Idus Modus acuminis est Hyppotesis cum
res quasi sub oculis agerentur subiicimus
Ex hoc modo de paupertate Kochanowskius
sic habet
Nieszczęśliwe ubóstwo w pół kostkach się walacze

Ancedzę fortuną kończe bardzo rzecze
Iednego chudym zowią à stałym drugiego
Cierpliwość w podłe woźu iedzie ubogiego
Aniewola łancuchem dobrze opatrzona
Zczłowieczey zaś natury podłość urodzona
Item: in quedam Mazowita visitante Cracoviam
Mazur prosty à głupi i kawałek łotra
Bywszy w Krakowie zaszedł do S. Piotra
Gdzie pacierza nie mówiąc gdy stanął przy miele
Słuchał długo muzyki co grała na chwile
Dziwnomu widząc flety i kornety krzywe
Wiole szłorty skrzypce i trąby krzykliwe
inne instrumenta których bo tak wiele
Iak żyw nie widział nigdy choć w swoim kościele
Spytał go ktoś gdzieś bywał Mazowiecki synku
Rzecze żem iedną tylko szedł miedzą do rynku
Azem zaszedł do iedney piękney kamienicy
W którey grali szczemrali, pięknie niedzielnicy
Ieden między inszemi gnął skrzynkę à zgrza
Palcami à ona mu beczała iak koza
Drugi z mosiądzu nitkę w gębę sobie wtykał
Czyli co iadł, bo ią zas co prędzey wymykał
Atrzeci wziąwszy w gębe rog barani kręty
Gryzł à wył iak kiedy z młodemi wilczęty

Czwarty wielkosne bassy przypiąwszy do brzucha
Smykiem znoł aż drugiemu dosiągał do ucha
III modus est subiectio cum ipsi nostrae interrogationi respondemus. Sic Ovenus

Qui dives sapiens qui pauper stultus in esse
Ergo si dives non ego stultus ero

Item in quendam

Munera plus prosunt datis quam verba alloquutis
Hic dare sed non qui dicere rhetor erit
IV modus est ex simili comparatione sic quidem

In causidicum

Chcesz abyć stanie skrzypiąc sprawa w trybunale
Smaruy że dobrze rzecz Iurystom, bo w cale
Kto smarować nie będzie, więc i tyn nie zabuy
Zeby wszytkie skrzypiat rzecze dobrze smarowy
V modus est ab eruditione fabula, historia sic quidem

O groszu.

Wszystkie umie języki grosz lecz po niemiecku
Popolsku a naybardziey gada po kupiecku
Aby też pisma umie każdy wiedział
Iné menit potestis z łacinska powiedział

Item a Fabula

Venaris lepores, vulpes, et plurima perdix
Actaeon canibus sic eris ipse tuis

Item in anum senem

W piekle zgrzytanie zębow, gdy to usłyszała
Baba: rzecze nie będę tam czym zgrzytała

VI modus est per aequivocationem ut quidam

At galli cantum plorabat Apostolus olim
Dum canit hic gallus quae facimus idem.

Item in Concionatorem

Dobry iest Kaznodzieia i ponyszy zgoła
Iak pocznie kazać zaraz ludnyszy z Kościoła

VII modus est Paronomasia, quae lusum in verbis efficit ut

Cuncta trahunt ad se magnetes ferrea, verum
Ad se magnates aurea cuncta trahunt.

Item.

Crimina i crumena blisko siebie chodzą,
Ztąd występki ciężkie mieszki często chodzą

VIII modus est ab Ethymologia seu notatione nominis ut in illud stemma dictum Nieczuia

Czem niektórym Nieczuia za herb wszedł
Podobno to wyższe w tym Kleynocie chciano
Że wszyscy dla Oyczyzny choć wiele pracuią
Lecz im tak miłe prace, że fatygi nie czuią

Et haec quae spectabant ad Partem.

Idam scriptam sufficiant.

PARS III.

In parte hac Rodux arte Poëtica ligatus iuxta operis oeconomiam cum doctrina de Programmate, Anagrammate, Epigrammate, tum symbolis et exemplis funebris Poësis breviter ad resolvendum sese occurrit Proqua sit:

RESOLUTIO. PRIMA.

De Programmate

Quid est Programma

Est simplex verborum constitutio seu originalis am dictionem aut verbum aut sententiam nu-

mutatio Dicitur in aliam dictionem quia dum ponitur hoc ut ast eruitur Anagramma sat Dicitur in verbum quia hoc nomen ut Simon potest exponi Anagrammatice omnis Dicitur in sententiam quia licet sit oblongior vocum constitutio; potest tamen labore unius cujusque componi ut illud ut Ave Maria gratia plena Dominus tecum exponitur Anagrammatice sic Una Deo Immaculata es Mater puri agni.

Quotuplex est Programma

Duplex breve est quod fit in una verbo ut canes, arcus, Josephus, Oh pius es ce Longum est quod fit ex commate vocibus pluribus vel versibus constans ut ex hoc Alma Redemptoris Mater fit Anagrammatice: Retro domas partem male. Et ex hoc Sancta Maria Virgo Mater Dei: fit tale tracinam amor Decus gratia.

RESOLUTIO.

SECUNDA.

De Anagrammate

Quid est Anagramma?

Est artificiosa literarum commutatio apta vocis unius vel plurimum constructio. Deducitur enim Anagramma à Graeco anagraphe quod latine significat transcribo seu conversive scribo.

Notandum 1mo optimum illud est Anagramma, in quo nil additur nil omittitur, quamvis aliquando minus praecipua possit omitti quando aliquid duplici litera scribitur ut vg si loco hujus vocis Caelum ponatur Celum cum etiam celum à celando deducitur.

Notandum 2do si in aliquo anagrammate nulla omittitur aut additur litera tale vocatur purum.

Notandum 3tio in constructione Anagrammatis literas nonnullas posse resolvi in duas vg X in CS Z in DS diphtongos sim

militer in vocales.

PROGRAMMA	ANAGRAMMA
Adamus	Da Musa
Eva Parens	Pares vane
Caimus	Amicus
Paulus	Plausu
Gregorius	Onus gregi
Petrus Apostolus.	Et populus stator
Ignatius de Loila	Ognis illatus à Deo
Saul Rex	Luxeras
Carolus quintus	Qui lanus notus
Leopoldus	Pello duos
Iustus Lipsius	Pius stylis usus
Venceslaus	Vanus Ducis
Henricus	Hinc vires
Emanuel	Levamen
Mediolanum	Enodi malum
Minister	Mentiris
Lucianus	Calvinus

Ursula	Laurus
Martinus	Mars unit
Andreas	Anardes
Cantius est	Es intactus
Poësis nostra	Sono per artis
Romualdus	Amor ludus
Dominicus	Duco nimis
Augustinus	Tagus usu
Disma	Midas
Modestus	Estmodus
Anna Mater	Mamma erat
Cordus magnus	Comulans agros
Aristoteles	Ist sol erat
Logica	Caligo
Polonia	Nolo pia
Cracovia	Cocacuia
Oliva	Viola.

I.mum Codrus Rex Atheniensium
Christe Judex resonans
Crux nitens Terris adest

II.dum Septem alter libertatis
Amet redistas perbelle

EXEMPLUM. Imum.

In quo ostenditur Anagramma acrostichon ex hoc programmate

Ave Maria gratia plena Dominus tecum

MIRABILIA

ra aula pia cara detegit Nomen suum
n Eva Matre Dei purgata omnis macula
ego Dei viam Parens nate Immaculatam
urora sum pane Caeli ut gemma nitida
peri Deo si non aut Regina Immaculata
igo Dei manet cura sene Immaculata
uem innatam ademi Virago pure casta
mato gemma uni sit uni Deo lare pura

PIA

Puraq sunt Deo agni Mater Immaculata
Iis magna Deo tota preveni maculam
Agna electam sunt vi pura etiam amanda.

EXEMPLUM. IIdum.

In quo proponitur programma ex illa Antiphona
D. B. M. V.

Alma Redemptoris Mater quæ pervia Cœli
Porta manes et Stella Maris succurre cadenti
Surgere qui curat populo Tu Quæ genuisti
Natura mirante tuum Sanctum Genitorem
Virgo prius ac posterius Gabrielis ab ore
Sumens illud ave peccatorum miserere

Hæc antiphona sic Anagrammatizata

Ne metuas quamvis cursu pernice procella
Nutat et immergit spumosa navis è unda
Se quæ tuam gratam placata sidera ducant

Clarum lucis iter curras cita prora valebit
Errorem pelagi retegam miser chori egeni
Eugeneos portus intra sum ripa salutis

EXEMPLUM. IIItium.

In quo secundus anagrammatum exponitur ex hoc Epigrammate.

Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto: Sicut erat in principio, et nunc et semper, et in secula seculorum. Amen.

Eruitur Anagramma tale.

Per nomina ista protectio est magna populis, cuncta vitae felicioris laetitia, vis in superclementer cernitur.

EXEMPLUM. IV.tum

In quo aliquoties exponuntur anagrammata, ut ex hoc

programmate patet.

Beatus Joannes Cantius
En enes causa bona tutis
Necnon tues satis ab vita
Arma cætus tui basis an
Tenes Nobis vas cantius
Cantas cu tu bis Joannes
Astrivae basis noctuma.

Item ex illo programmate Valentinus

Valet unis	Velnatunis	Lenta unius
Ante in luse	Velnatus in	Suntin vale
Levat nisu	Lentivanus	Levans unit

Item ex Programmate Antonius.

Situ amno	Ornnatus	Nona tuis
Vitonas	Sat vinus	Annus ito
Nos uniat	Nota vinu	Non justa
Tona nisu	Non vitas	Sonatuni.

Sto in una | Ito omnus | Aon onyst
Io nutans | Non vatis | Sinat uno
Si non tua | An in tuos | Nos on tui
Vano sint | Notis una | Sat in uno
Annis tuo | Nova sint | Unit sano
Nato sinu | Nostri una | Agit nonus

EXEMPLUM IV.

Ex illo programmate salutationis B. M. V.

Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus, et benedictus Fructus ventris tui Jesus. Sancta Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostræ Amen.

Eruitur Anagramma tale

Eva morsu pomi ut paradiso privabit nos

Mater Jesu non tarde nam tunc succurrens

radire faciens hinc bis tam beatam benedi-
ctam te tutam monent ita sensi cuncti ab
originali labe seris tenemur.

Probatio ut aliorum ita et hujus anagra-
matis potest institui per alphabetum &c.
quoties aliquae literae reperiuntur in progra-
mate, toties debent in anagrammate dere-
solvi in acto. Hunc verò in alphabeto nu-
merum equalem programmatis et anagra-
matis vide quod et pro aliis faciendum est.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N	O
17	5	8	4	17	1	1	1	17	0	2	8	13	8

P	Q	R	S	T	V
3	0	13	12	15	14.

RESOLUTIO.

TERTIA.

De constructione Anagrammatis polonici

Constructio anagrammatis polonici nihil aliud est tantum literarum polonicarum ex programmate polonico transcriptio

EXEMPLUM I.

Swięty Sebastyan Męczennik.

ANAGRAMMA

Myć wszak ten syn Nieba iest.

EPIGRAMMA

Myć do Nieba dopiero tu się gotuiemy
Wszak ten iest iuz syn Nieba bardzo dobrze wiemy

ANAGRAMMA.

Swięta Katarzyna Męczenniczka

PROGRAMMA

Tą niemną życie twe nasz Kanak

PROGRAMMA

Swięta Agnieszka Panna

ANAGRAMMA.

Za tę gaśnie Pańska wina

EPIGRAMMA

Obnaszá iuż nie Pańska Agnieszkę z złat ręka
Lecz Tyrańska trzymaią że ią ták ponęka
Obnaszywszy ledwo co zá tę wszy dupełnosć
Gaśnie wina cielesna przez głosu subtelnosć

PROGRAMMA

Constancyá.

ANAGRAMMA

Istná cnota

EIGRAMMA.

Iezelić iák twoie brzmi Imię Istná cnota
A cnotá i Niebieskie wyłámuie wrota
Nie dziw żeś Boskie serce sobie zniewoliła
My nádzieię przeciwno że cię nietknie złá.

PROGRAMMA

Święty Franciszek iest wyznáwcá nász.

ANAGRAMMA.

W słoń nie frászka zwyciężyć świát sam
Item ex hoc programmate
A dusze wiernych przez miłosierdzie Boskie niech odpoczywaią w pokoiu Amen.
Tale fit anagramma.

O! dobro może ich wiedzienie, że raduią się przy pewnym poczekaniu łaski swoich.

RESOLUTIO. QUARTA

De Epigrammate

Epigramma quo adrem est compendiosum poëmarum y personam y factum erudeans. Quo adrem idem est quod descriptio quae solet apponi statuis, sepulchris, Imaginibus.

Quotuplex est Epigramma

Duplex Dithyrambicum et Anagrammaticum.

Dithyrambicum est species generis Dythyrambici de quo jam actum est in Parte secunda.

Anagrammaticum est quod obscuritatem Anagrammatis illustrat, seu sensum verbis innodatum.

Cujus exempla vide hoc loco.

EXEMPLUM. I
PRO. Ursula ANA: Laurus

Non eget ut meritam cingat sibi laurea frontem
Ipsa sibi vitrix Ursula laurus erit

EXEMPLUM. II.

PRO: Dives ANA: Vides

Dives multa vides tibi multa vi est opus ut des
Extremum verbi des Anagramma tui

EXEMPLUM III.

PRO: Poëta ANA. Epota

Epotas versas q scyphos vertis q Poëtas
Nomen ab Epota voce Poëta trahis

EXEMPLUM IV.

PRO: Troja ANA: R

Troja stat incolumis ratio dum regnat at ecce
Quando perit ratio, tunc quoque Troja perit

EXEMPLUM V.

PRO: Opto ANA. Poto

Opto tibi multam nullam tibi dico salutem.
Opto quam non est hacce salute salus

EXEMPLUM. VI.

PRO. Leopoldus ANA: Pello duos

Galle superbe time Leopoldi vellere plumas
Namq Leopoldus nomine Pello duos.

EXEMPLUM. VII.

PRO. Munera ANA. Numera.

Munera non numera miseris quaecunq dedisti
In Coelis numerat munera nempe Deus

EXEMPLUM. VIII.

PRO: Albertus ANA: Teralbus.

Candida forma tibi est animus quoq; candidus intra
Candida sat vestis rite Teralbus erit
Notandum similia fieri epigrammata polonica de quibus jam supra.

RESOLUTIO.

QINTA.

De Emblemate et symbolo sepulchrali.

Iuxta Oeconomiam operis de Poësis funebrali hic tractandum erat, sed quoniam convenientior illi locus parte secunda invenitur est unde hic tantùm de illis quae ad hanc Poësim spectant agetur Emblema moderno saeculo est impressio Regi alicuius in marmoribus, lapidibus pavimentis etc.

EXEMPLUM. I.

In Funere Ferdinandi 3tii pingebant infra Ducales mitrae Ducatuum Imperialium indicia, superius 5 Regales coronae ita tam-

garie Bochemiæ, Dalmatiæ &c. et supra has in 3. ordine corona Imperialis, denique in nubibus alia splendidior. Cum Lemmate manent ultima Cœlo.

EXEMPLUM. II.

In funere Vladislai IIti fundatoris universitatis nostræ pingebatur fascis Jagielonius à manu è nubibus extensa dissolutus cum Lemmate melior fortuna ligabit

Quid est Symbolum

Symbolum est nota allegorica, aliquid occulti indicans, quæ per picturam, vel sculpturam, vel repræsentationem theathralem aliquid exprimit v.g. Canis est Symbolum custodiæ aquila perspicacis ingenii, serpens prudentiæ &c. Possunt vero formari Symbola tam ex rebus animatis quàm inanimatis

Ex rebus animatis v.g. sic

I. Phœnix in flammis Lem: Seneccat ut vivat

II. Generosus equus mortuus Lem. Ante honorem nunc honor

III. Piscis cui esca offertur in hamo Lem. Quod pascit hoc necat

IV. Papilio lucernæ circumvolans Lem. Species prædans effellit

V. Taurus pascens sevi capo Lem ut edat edat

Ex rebus inanimatis v.g. sic

I. Nubes in aerem à vento sublata. Lem: Mox resoluta cadet

II. Sol Eclipsatus Lem: Spectat cum deficit

III. Febus extinctus Lem: Cinis est quod ante micabat

IV. Fax extincta flammam tantum perit, sed relinquens Lem: Cum nitore perit

V. Calamus anceris Lem: Mortuus loquor.

De his et aliis Symbolis etiam in simili materia vide varios authores. Et haec quae spectabant ad Partem 3. breviter dicta sufficiant.

PARS. IV.

De artificiosa Poësi:

Nodus hic omnium maximus facile per literas alphabeticas resolvetur. quarum quaelibet litera suas artificiosae Poësis species servabit suisque suis distinguetur resolutionibus, unde jam sit

A

Complectens carmina altera, provenientia: Acrosticon, Alphabeticum, Anaphoricum, Aristophanum, Agnaticum, Astrologium, Arithmetophanum, Apologeticum, Alligerum.

RESOLUTIO PRIMA.

De carmine Acrostico

Est quando y initiales, y mediæ y extremæ y omnes simul literæ collogant in versibus ut certam orationem constituant, ut patent in exemplis.

EXEMPLUM. I.

In quo initio et in fine exprimitur nomen.

IESUS.

Insurgit rutilans Phaeton per Climata mundI
Empyrea terris ennis demissus ab orE
Surgit homo pauperis Patris sanctissima prolE
Vultu formosus sancto clarissimus ortU
Ed monte infami famam reparavit ... orbiS

EXEMPLUM. II.

In quo sexies exprimitur nomen.

MARIA.

MARIA		MARIA		MARIA		MARIA		MARIA		MARIA
	aria		rronum		ater		nfirma		atrum	
	stra pelem		ugusta		lma		dmirabilis		ut =	
	te cui		eges		egina		egna		egitur	
	udicis		n coelo dem		trix		ustissima		ust.	
	mplesic		serve		exam		manam		lice	

EXEMPLUM III.

In quo quinq tantùm exprimitur hoc nomen

FRANCISCUS.

FRANCISCUS		FRANCISCUS		FRANCISCUS		FRANCISCUS		FRANCISCUS	
	elicem		foveat		aveat		ortuna		averit
	etribuat		eddat		e tractet		ceta		ependat
	pprecor		lterndo		nte actor		ugeat		nnos
	estorem		umen		umen tuo		omma		cetat
	entupla		omulum		oncedat		ura		eli
	ntribuat		usti		ndigetisde		ure		uvamen
	amatue		plendor		enim te		idera		eveniat
	larificent		elebrent		unctorum		armina		larum
	ation		eridico		ertant hoc		inculo		er tu
	uscipiat		tabilis		ufragia		umma		alutis

EXEMPLUM IV.

In quo tam primæ quam ultimæ versui syllabæ sunt sibi similes, quæ Poëtis nostra applaudit

vg Magnifico Domino Rectori

RECTOR vive diu celso de sidere **RECTOR**
SOSPES sis nobis longeva in saecula **SOSPES**
FULGE Academiae felici tu omine **FULGE**
VIVE Deo Patriae Musis nostris quoq; **VIVE**

EXEMPLUM. V.

In quo initiales literae exprimunt hoc nomen **PROMOTor** tandem in alio ordine **VIVAT DIU**, omnes verò dictiones à qualibet sua prima litera ab una litera inhoantur quomodo fuit salutatus die promotionis Per Illustris et Reverendissimus Dnus M. Casimirus Pataszewski scholar. Provisor.

Praeses Pierendum pectora plausibus
Pandas plena prius plasmata pervana
Promotor placidus porro potens Pater
Venit Vir Venerabilis
Virtus recta regens rem retegentibus
Respectu reliqua retribuit recens
Robustos recreans, restituit rate
Iustis iusta iuvamina
Ostendens oculis omnibus omnium
Obsecras operas, officiosius
Oblectamen ovans obiicit optime

Vexatis vigilantia
Majorem minime multa merentium
Decedem minuit multoties modo
Metam multiplicat, Musa memoria mea
Adsertatis adorcam
Omnes omnivolos opprimit, obsecrat
Opponant, obeant ordinis optime
Occurrus e Deus obsequeriis
Tesceret titulos Tibi
Tali tacta tamen tempore tes veros
Tractans tota Tibi turba trahit tua
Tangit tergeminum tuta Tui tholum
Dignum dote, decoribus
Oplans, omnigenos omnis occuper
Ortus ocerduis ô opulentior!
Obsis obveniens oribus offeret
Iungens insuper intern
Regnes roboreus, retro retorqueas
Rivalis rabiem regula rectior
Redrescas nubes rite refulgeas
Viuas Vinuegetur, ...

EXEMRLUM IV.

Que dratre agunt pro conclusione laboris ...

lastici DEO MARIAE et ANGELIS acrostice in formam Crucis.

io triumphe tibi nunc laus **H** onor alme Deus sit

dum tangit finem n **O** strorum cura laborum

auxilio hujus forti **C** onvicimus hostem

reddimus inde tibi pro **I** a munere predam

à Cruce principium **N** ostri fuit hocce laboris

en Crucis **HOC IN S IGNO** vincimus arduaque quaeque

suppetias q tulit nob **I** s huc Virgo Maria

pro quibus huc etia **G** nus: sit cultus honorque

etiam caelitibus sa **N** ctis laus sit tibi Cante

quod precibus vestris **O** ptamus terminus extat.

RESOLUTIO. SECUNDA

De carmine alphabetico

Q. Quid est carmen alphabeticum?

Est illud cujus singuli versus ab alphabeticis literis ordine positis incipiunt. seu cujus singula carmina ordine alphabeti decurrunt. Hujus sit.

EXEMPLUM

Applaudendo ug honori Rectorali ut pronunc M.
Dni M. Stanislai Filippowic Sacrae Theologiae
Dris et Professoris de: Universitatis Cars: Ge-
neralis Rectoris.

ABCDEFGHILMNOPQRSTUX

lmi magne Pater Rector tum gemma Academi
landa tibi leto nos carmina fundimus ore
antamus laudes geminamus jubila quaevis
octa pulsamus resonantia cymbala Musae
ximiam tui tollimus usque sub aethera famam
rondentemque tibi servamus vertice laurum
ymnasii nostri felix est ista Juventus
aec Te est quando suum Rectorem nacta Patremque
gneo omnis flagrant jam nostrum pectora flammis
etitiae signum damus omnes atque triumphi
agnanimumque virum generoso corde notamus
omen et amplius concelebramus vocibus omnes
ptantes faustos successus tempore vitae
lenos fortunaque dies per secula longa
uotidie maneas ut nobis sorte refertus
ectar regnes ac Academiae sceptra feras ultra
emper honos nomenque tuum laudesque manebunt
empore perpetuo nec posthac quando silebunt
otavovent tibi jam longaevam nostra salutem
antho velut praesens conferimus carmina Musa

Nec dolorq; tibi dicit de pectore vive.
Scias similiter et eodem ordine alphabetico literarum posse scribi versus Polonicos.

RESOLUTIO TERTIA.

De Carmine Anaphonico

Q. Quid est carmen Anaphoricum?

E. Est in quo una dictio repetitur per aliquot carminum principia. seu est in quo unius carminis principium ita est in carmine ut singulis possit applicari carminibus.

EXEMPLUM I.

Ulla quies est

Labor est et amor sceleratq; habendi
Luctus mortis timor, anxia cura
Scena et labentis regula Mundi
Fuga praecipitans atq; otij orbis
Flamma fugiens et bella caduca
Umbra autem umbra et somnia inania

EXEMPLUM II.

Non tibi sed cunctis

Quanta vanus opes
Vina racemus alit
Hortus agit violas
Iupiter esse dedit
Mutta ministratur
Fercula serve paras
Pomis arbor opes

RESOLUTIO QUARTA.

De Carmine Aristophano

Quid est carmen Aristophanum?

Est quod uno eodemq verbo plures versus terminat. Hoc carmen est contrarium Anaphonicum

EXEMPLUM

Virgo

Suppetias quis fert nobis nisi
Atq salutem dat quis? si non
Robore nos mentis firmat quis?
In studiis videt perfectos

Cum sanctis sociat per secula
Quis bona dat Mundi terrestria
Quis fieri mala non permittit
Atq per aeternum fovet hec nos — Maria.

RESOLUTIO. QINTA.

De carmine Agnatico aliter Parellello seu Corelativo

Quid est Carmen Agnativum.

Est quod habet correlativas sibi voces ex diversis versibus, seu cum unicuiq voci apponit correlativa vox in alio versu

EXEMPLUM. I.

Dilige	Luxuriam	Vinum	Cole	Destrue	Sanctos
Justitia	Fuge	Sperne	Deum	Sathana	Venerare
Occidas	Matrem	Spernas	Patrem	Effuge	Christum
Fures	Conserva	Bursam	Cauda	Mala	Dyce

EXEMPLUM II.

De Beata Virgine Maria.

Concepi	Gessi	Peperi	Pia Fida	Beata	
Lumen	Verbum	Agnum	Filia	Virgo	Parens.

EXEMPLUM III.

De tribus animae hostibus.

Praedat	Mulcet	Superat	Daemon	Haro	Mundus
Cor	Animam	Affectum	Fraude	Favore	Bonus

Item et illud exemplum solutum

Qui

Dicas	Scis	Dicit	Scit	Audit	Expedit
Facias	Potes	Facit	Potest	Facit	Credit
Credas	Audis	Credit	Audit	Credit	Fieri potest
Expedias	Habes	Expedit	Habet	Petit	Habet
Iudices	Vides	Iudicat	Videt	Iudicat	Est.
Non	Quidcunque	Namque	Quidcunque	Saepe	Quod non

RESOLUTIO SEXTA

De Carmine Astrologico.

Quid est carmen Astrologicum?

Est in quo loco nominum planetas, et signa

Zodiaci significantium ponuntur signa Astro
logica

Scias signa Astrologica his notis exprimi.

Saturnus Jupiter Mars Sol Venus Mercurius Luna

♄ ♃ ♂ ☉ ♀ ☿ ☽

EXEMPLUM

De Beata Virgine Maria

☉ Tibi Virgo favet sol lucet lumine claro
☽ nitens radiis splendet utroque Polo.
♃ ostendit quam grato fertur amore
In Te sancta Parens ♂ quoque nulla movet
Bella sed ipsa ♀ mitem se pectore monstrat
☿ blanda gaudia voce tonat
Sed nec ♄ vultu se sistit acerbo
Paret cum signis hic Tibi Virgo Polus

EXEMPLUM

Quo ostenduntur 12 signa Zodiaci

Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo

♈ ♉ ♊ ♋ ♌

Virgo, Libra, Scorpius, arcitenens,

♍ ♎ ♏ ♐

Caper, Amphora, Pisces.

♑ ♒ ♓

Carmina signa haec exprimens.

In quo ostenduntur verba de Josue qui pugnans
contra Gabaon, solem stare jussit.

Dum Josue ostendit contra pugnare rebelles
☉ stetit, et fessis lumen ademit equis
Hic steterunt ♈ ♉ cum insignibus aurae
Cornibus hinc ♊ ♋. et ♐
Truxque ♌ et ♍ cereris tunc munera gestans
♏ et duplici ♎ bilance stetit
Et tenuere gradum gelidi ♑ ♒ ♓
Sic Josue ex Gabaon laurea dona tulit.

RESOLUTIO SEPTIMA

De Carmine Arithmetophano.

Quid est carmen Arithmetophanum?

Est quando loco literarum vocalium alii numeri ponuntur, consonantes vero literae expresse scribuntur.

Scias vero pro A debere poni 1 pro E 2 pro I 3 pro O 4 pro U 5 pro Y 6.

M5n2r1 cr2d2 m3h3 pl1c2nt h4m3n2sq D24sq

Quod sic legitur

Munera crede mihi placant hominesque deosque

Item

C53 c4nt3ng3t n1sc3 n4st1l m4r3

Quod sic legitur

Item in sensu.

D3v3n5m 15x3l35m m1n21t s2mp2r n4b3sc5m 1m2n.

Quod sic legitur

Divinum auxilium maneat semper nobiscum Amen.

Scias scripturus taliter versum diphtongum Æ expresse debere poni:

RESOLUTIO OCTAVA

De Carmine Apologetico

De Carmine Apologetico

Quid est carmen Apologeticum?

Est reputatio objectionum in caput Authoris quemo-
do olim Fridericus Imperator ad Gregorium IX.
Pontificem scripserat.

Roma diu titubans variis erroribus acta
Corruet et Mundi desinet esse caput

Cui Pontifex respondit sic:

Niteris in cassum navim submergere Petri
Fluctuat at nunquam mergitur ista ratis

Imperator iterum sic:

Fata volant stellaeq docent aviumq volatus
Quod Fridericus ego malleus Urbis ero

Iterum Pontifex sic:

Fata volant, scripturae docet, peccata loquuntur
Quod tibi vita brevis poena perennis erit

RESOLUTIO NONA

De carmine Alligero

Quid est carmen Alligerum

Est carmen sine vocalibus, ita ponens consonan-

tes, ut vocales sub illis intellecte veris vocalibus inserviant componendis

EXEMPLUM

MſUXCDMPRDſCRTſTRHBſT.

Ex quibus literis sic legitur versus.

Emes vix eadem perdes certes ter habes te

Sed quoniam hi versus non sunt in usu unde plura non adducuntur exempla.

Æ

Complectens unicum carmen sed ænigmaticum

RESOLUTIO

De carmine ænigmatico

Quid est carmen ænigmaticum?

Est obscura allegoria difficilioris perceptu, aliquando ligata oratione aliquando soluta conscripta

Ænigma dicitur inventum esse à Sphynge quæ prima litteris ænigmata hominibus proposuerat sub hac conditione ut si aliquis illud solvere nesciret vitâ privaretur

Quod ænigma ab illa propositum fuit tale

Mane quadrupes, meridie bipes vespere, tripes

Et solvisse fertur illud Oedipus Rex Thebanorum de homine

Hoc quidam Poeta latine sic descripsit

Quae mane incedit pedibus natura quaternis
Luce bipes media, sole cadente tripes

Item polonice

Co za zwierz iest na swiecie czworonożny z rana
W południe mu dwie nogi w wieczor trzecia dana

EXÉRA VARIA ÆNIGMATUM

De navi

Curro vias multas, vestigia nulla relinquo

De cythara

In sylvis latici mox dura caesa securi
Dum vixi tacui mortua dulce cano

De Tinea

Litera me pavit nec quid sit litera novi
In libris vixi non sum studiosior inde

De cervo

Las na mey głowie noszę i sam w lesie żyię
Pismo święte powiada że rad wodę piię

De ceraso

Kamieniste mam serce, w purpurę się stroię
Iestem winna, więc czasem wiszę czasem stoię

De Cepis

Mordeo mordentes ultro non mordeo quemquam

De papavere. -

Grande mihi caput est intus sunt membra minuta
Pes unus solum sed pes longissimus unus
Et me somnus amat proprio, nec dormio somno

De sagitta

O iedny nodze po śnieży chodzę
Z żelazną głowę w pzawą mowę
Mam orle pióra
Gdzie wskoczę dziura

De Vipera

Non possum nasci si non occidero matrem
Occidi Matrem sed me manet exitus idem
Id mea mors patitur quod jam mea fecit origo

O Robaku iedwabnicżku

Artem ca parco tumulum mihiq fabricor ipse
Filia mei fati due, nocem q neo

O Fenixie Ptaku etc.

Ipsa sibi proles, suus Pater, et suus haeres
Nutrix ipsa sui semper alumna sibi

MusCa

Iestem zwierze w w ciasney domu iámię sradam
Lub swięc lub chleb, lub ca na winie się iadam
Lecz gdy mię przydarz wegon xięzy capołowę
Z krołłową na nos ciwlcać, wlecę ci na głowę

SliMak

Nie iestem wołem przecież mam dwa rogi.

Hodzę nie maiąc ani iedney nogi
Dom gdzie się ruszę moy zemną obraca
Rzecież
Zielem się kończę ale go nie iadam
Proszę niech mi kto zgadnie co powiadam

De Calamo

Tolle caput, finde et perfunde liquoribus ora
Ore loqui truncus plurima dicet apex
Na śnieg na drzewach zostaiący się a od słońca ginący
Nuda suis plumis volucris sed et arbore nuda
Mane veniens hospes qui caret ore vorat

De somno

Quis sim nemo videt nisi qui sua lumina claudit

De Pavone

Angelus in penna pede latro voce gehenna
Na dym i ogień się zniegoradzący
Tot mihi sunt lachrymae sed non est causa doloris
Et qui me gemuit sine me non nascitur ipse

Tępki Zakonnę

W lesie rosło liścia nie miało
Teraz nosi duszę cało

O Złodzieiu obieszonym

Pan iestem w cudzey rzeczy, a te nie samowe
Co większa że po śmierci na powietrzu stoi

O Pistolecie

Nie żyię á mam głowę i ięzyk pod szyią
Częstokroć ludzie zemną giną i żyią
Niegadam pokiy mnie kto za ięzyk nie ciągnie
Rąk nie mam á z daleka moy pocisk dosiągnie
Nie mám gęby á przecie każdemu naprzekam
Dogonię wszystkich á sam nigdy nie uciekam

Item in vanámatená

II Iak człek má oczy gębe nie widzi niegada
Inny iest co zá niego s kutkiem odpowiada
Znaczy się Obraz ktorego świętego y świętey

Item

III W Azyi i przed krolmi siedzę iák nadęta
W Europie szánuię naymniey zepomięta
Znaczy się czapka ktorą záwsze zdymowáć potrzeba

Item

III Iem tylko á nie piię niech że mi kto powie
Czemu mi tá nie szkodzi że táż nie mam zdrowie
Znaczy się piła

Item

IIII Iestem zła á mam duszę ale tá nie żywa
Głos moy zwykł chwalić Stworcę ná godach bywa
Mam konia i barana z niemi iednym głosem
Nie stan swoy mam płaski iestem z wielkim nosem
Znaczą się skrzypce i ze smyczkiem.

Item

V. Ma iasnośći ale ciemną mam rogi nie bodzę
Niszczeię i powstaię wszystkie czasy idzę
Znaczy się Xiężyc
Item
Nie zem nie winien wiszę gdzie drugich zwoływam
Choć mnie tam ciągną sznurem tam nigdy nie bywam
Serce się tłucze we mnie a to mnie nie boli
Puls moy burze poczuwszy ustaie powoli
Znaczy się dzwon.
Item
VII Wewnątrz cierpię gorączkę tył mi w zimie daią
Które iak wyszły w lecie nie o mnie niedbaią
Znaczy się Piec
VIII Nie kat ani syron a ma rozgi kwie
On nie winnych na drudze w sądach winnych bie
Pałace dwory pyszne proste haty klecę
A sam stoi pod niebem gdyż do śniegu na nawilece.
Znaczy się las
Item.
IX Ćwierć ucięto duszę wzięto
Potem przydano mówić kazano.
Znaczy się pioro którym piszą.
Item
Pulchrum illud ænigma cujusdam Authoris qd
literam M significat.
Non existo creatura haud existo Creator

Inter viventes non fueram capio
Inter mortiferos fateor sum mortua semper
Inter sepultura non queo habere locum
Sum Domini mediatrix at aspernor honores
Cum Regnum capio displicet aula mihi
Mundi sum Princeps ignis metallus et unda
Non videt ac aer sto tamen in medio
Ipsa elementorum perfruendor tempore quovis
Palpebris proprijs non tamen aspicio
Parens me nec habet, nec praeterito atque futuro
Hasi non nascer debeo primamori
Sum cum daemonibus me nunquam cernit avernus
Laetor in Empireo nunque beata vocor

Scias praeterea aenigmata aliter scribi in sensualiter in re aliter in notis. Se quando loco vocum quae scriberent ponunt aliqua nota aut quid significant voces id pingit.

Quale est illud carmen.

Felix quem t celeberrima
Portus ei credet celebris erit
Sic ergo loco huyus vocis portat pingitur porta cui apponitur litera T. loco navis pingitur navis et scale.

O O leca gdzie ... dze

ostry ... rabie ... poze

Item illud de Cruce.

Dei spes unica Mun-

dis sis nostrae salutis ave

Item illud de B. V. Maria solis notis.

Quod sic versibus exponit.

Fons, Thronus, Arca, Domus, Rosa, Turris, Stella, Maria

Mons, Speculum, Templum, Ianua, Scala, Via.

Item aliud ænigma in hic vg

Quis mortuus et non natus? R. Adam

Quis non natus et non mortuus? R. Enoch et Elias

Plura similia exempla apud varios videi authores.

C. C.

Complectens carmina à litera C provenientia scilicet chronosticum, Cabalisticum, Cubicum, Centaurinum, Cancrinum, et Cuphadomaticum.

RESOLUTIO. PRIMA

De Carmine Chronostico.

Quid est carmen Chronosticum.

Est carmen artificiosum, in quo per literas ecclesiasticas numerum solutè vel ligatè Annus exprimitur vel à Nativitate Christi aut à creatione Mundi.

Sciendum primo ad componendum chronosticum requiri notitiam valoris literarum ecclesiasticarum. Literæ vero ecclesiasticæ sunt 7. quæ hic cum suo numeroso valore annotantur

IVXLCDM.

1. 5. 10. 50 100 500. 1000.

Sciendum 2do si ponatur I ante V significat tantum 4. quia demittat V. 1., similiter si ante X ponitur I significat 9. si ante L ponitur X significat 40. si ante C ponitur X significat 90. I vero et V ante L C D M positum nihil demit

Sciendum 3. in chronosticeo si non statim ponitur X ante L aut I ante V, X prius debet numerari major litera quam minor sive ut in hac dictione I et V non sit 4 sed 6

Denique in carmine curandum est ut in qualibet dictione litera ecclesiastica possit inveniri

Sciendum 4 literas ecclesiasticas debere scribi majores alias vero non signantes numerum ecclesiasticum minores

Sciendum 5. ut sit elegans chronosticon disponas literas ita ut ordine hunc vel illum annum exprimat, ut si vis annum modernum exprimere 1756 disponas sic

MDCCLVI.

Sic data sunt carmina chronostica ad libros diligentes quae ordine annum modernum 1756 exprimunt.

Marsi erant DeCertas CLarVs In orbe trophaea LVI.

Item seMen ab orbe DeCresCebat fonte sal VI.

Item Mentes DeCaeLo repLebat et ILV. ab orbe

Item in sensu soluto

Anno Quo

ChrIstUs UIUUs UI propr Ia InsoLna orbe.

IstIUs operatUs est saLUteM pLebIs &c.

Similiter etiam chronostice exprimunt aut sacrae scripturae textus aut graviorum virorum authoritates. Item dies soluté et ligaté ut hic vg die ?? soluté sic

DIe QUo
bonUs operarIUs non qUIeUerat
Item ligaté vg Die so:
aUrafaUens UereUersabat UtorbeUchendos

RESOLUTIO. SECUNDA.

De carmine Cabalistico

Quid est carmen cabalisticum?

Est in quo ex omnibus literis computatis oritur annus quem conaris exprimere, ut autem hujus carminis artificium intelligas, exponit alphabetum cum numeris ut sciat id quod aliqua litera valeat

A	Æ	B	C	D	E	F	G	H	I
1	6	2	3.	4	5.	6	7	8	9.

KLMNOPQRS
10 20 30 40 50 60 70 80 90

TUXYZ
100. 200. 300. 400. 500.

Modus componendi hoc carmen et computandi numerum est ut primo singula verba inter lineas disponantur, disposita computentur per additionem, tandem numerus diversus colligatur in summam quae ostendet annum.

EXEMPLUM I.

In quo ostenditur annus 1755. quo cepta est haec Poe[illegible]

DEDUCTA	ARTE	DEUS	MODOS	SOLUEBAT	APERTE
4	1	4	40	90	
5	80	5	50	50	60
4	100	200	4	20	5
200	5	90	50	200	80
3			90	5	100
100				2	5
1				1	
				100	
317	186	299	234	468	251.

EXEMPLUM II.

In quo ostenditur carmen cabalisticum anni adventus Cracoviam Augusti Tertii Regis Poloniae nempe 1745 exprimens.

TER		FONS		AUGUSTUS		REGINA		IOSEPHA		MARIA	
T	100	F	6	A	1	R	80	I	9	M	30
E	5	O	50	U	200	E	5	O	50	A	1
R	80	N	40	G	7	G	7	S	90	R	80
		S	90	U	200	I	9	E	5	I	9
				S	90	N	40	P	60	A	1
				T	100	A	1	H	8		
				U	200			A	1		
				S	90						
	185		186		888		142		223		121

Sciat Amice carmen cabalisticum distingui à chronostico quia cabalisticum numerum arithmeticum, chronosticum verò numerum ecclesiasticum considerat

Scias porro posse etiam in uno carmine esse simul chronosticon et cabalisticum quod defacto est summi laboris et fermè felicitatis. Talia data fuerunt in titulis ad libros diligentiae Annô praeteritô 1755 eundemq annum cabalisticè simul et chronosticè exprimentia

Imum.

Anno Quo

Terrae à sorte Manente Deo ConCessa saLUs est

171 1 125 221 59 208 401 195

Item secundum.

proMpto sponteDco CrerCcbatLaUrea serta
430 245 59 289 307 225

Plura exempla similiter et iuxta praecepta doctrinam formari debent.

RESOLUTIO. TERTIA.

De carmine Cubico

Q. Quid est carmen Cubicum?

E. Est in quo litterae ita disponuntur ut iidem versus possit legi pene in omnes partes sive distincte sive sinistrorsum sursum, deorsum etc. Talis carminis variae possunt esse figurae sive informa quadrata sive crucis sive Trianguli quadrianguli etc. sive cuiusvis alterius proinventione cuius libet.

EXEMPLU. I.

Cuius clavis ad legendum est litera l.

I	E	S	U	L	E
E	S	U	L	E	C
S	U	L	E	C	O
U	L	E	C	O	R
L	E	C	O	R	D
E	C	O	R	D	I
C	O	R	D	I	S
O	R	D	I	S	A
R	D	I	S	A	M
D	I	S	A	M	O
I	S	A	M	O	R

EXEMPLUM II.

Ejusdem figuræ quadratæ cujus clavis media litera O

O	G	R	I	U	I	R	G	O
G	R	I	U	A	U	I	R	G
R	I	U	A	I	A	U	I	R
I	U	A	I	P	I	A	U	I
U	A	I	P	O	P	I	A	U
I	U	A	I	P	I	A	U	I
R	I	U	A	I	A	U	I	R
G	R	I	U	A	U	I	R	G
O	G	R	I	U	I	R	G	O

EXEMPLUM III.

In figura Crucis duplicis in qua clavis ad le-
gendum est. in medio litera I

INRI
TESUSEST
SUEUS
EME
MRM
SUEMRORMEUS
UEMROMORMEU
EMROMAMORME
ASA
SUS
USU
SUEMROMASUSESUSAMORMEUS
UEMROMASUSIESUSAMORMEU
SUEMROMASUSESUSAMORMEUS
USU
SUS
ASA
MAM
OMO
ROR
MRM
EME
SUEUS
TSESUSEST
IESUS
AMORMEUS
EST

Exemplum 4.

Stanislaus Rector Vivat
tStanislausRector Viva
atStanislausRectorViv
natStanislausRectorVi
inatStanislausRectorV
sinatStanislausRector
lsinatStanislausRecto
alsinatStanislausRect
ualsinatStanislausRec
sualsinatStanislausRe
RsualsinatStanislausR
cRsualsinatStanislaus
ceRsualsinatStanislau
tceRsualsinatStanisla
otceRsualsinatStanisl
rotceRsualsinatStanis
VrotceRsualsinatStani
iVrotceRsualsinatStan
viVrotceRsualsinatSta
aviVrotceRsualsinatSt
taviVrotceRsualsinatS

Exemplum 5tum.

In forma urbe quadratae figurae serviens honori Magn. Dni.

In forma quadratae figurae serviens honori Magⁱ Dni M. Stanislai Eliz. … ac Theologiae … Universitatis Crac. Rectoris

et Reverē. Dni M. Casimiri Pataszewski Sacrae Theologiae Dnō
et Officio ae Scholar. nostar. Provisoris.

Roma

A r o s i u o r P r o u i s o r V ivat
o s i u o r P s P r o u i s o
s i u o r P s u s P r o u i s
i u o r P s u r u s P r o u i
u o r P s u r i r u s P r o u
o r P s u r i m i r u s P r o
r P s u r i m i m i r u s P r
P s u r i m i s i m i r u s P
s u r i m i s a s i m i r u s
u r i m i s a C a s i m i r u
s u r i m i s a s i m i r u s
P s u r i m i s i m i r u s P
r P s u r i m i m i r u s P r
o r P s u r i m i r u s P r o
u o r P s u r i r u s P r o u
i u o r P s u r u s P r o u i
s i u o r P s u s P r o u i s
o s i u o r P s P r o u i s o
Roma A r o s i u o r P r o s i u o r V ivat

EXEMPLUM VI.

In quo hae dictio Vivat exprimit quadriangulariter.

T
TAT
TAVAT
TAVIVAT
TAVIVIVAT
TAVIVAT
TAVAT
TAT
T

RESOLUTIO QUARTA

De carmine Centaurino

Quid est carmen Centaurinum

Carmen Centaurinum illud est quod ex multiplicibus carminum generibus componitur, qui incipit a brevioribus metris et desinit in longiora vel incipit a longioribus et desinit in breviora item brevissima. Tales vero versus carminis Centaurini fabricant vel in forma Crucis, vel Pyramidis, Gladii, circuli, Solis, Floris, Calicis, Coronae Sedis Episcopalis Infulae, Annuli etc. et in variis quas tantum ingenium excogitare poterit formis et figuris. Ex quibus non nullorum adducuntur exempla.

EXEMPLUM I.

In quo Crucis figura versibus comprehensa apparet

IN RI

Nulla pro bonū
Regula morum
Ducitur unde
Ducitur an sa
Saepe ruina
Nunc amor in solio Crucis est jam regula vera
Non simul atq; casus ded jam benefacere miscet
Omnia vincit amor crucis et cum victus amore
Omnia jam cessant parcunt spectante jam amore
Turba malorū
Desipit ille
Nausea Mundi
Dogmata atti
Protis honestas
Sancta voluntas
Cura salutis
Unica virtus
Nubila pandit
Nempe subactis
Pergit honorem
Inclyta sedem
Quis denegat et piam
Vitam morti fer nuper se dedit

I EXEMPLUM Sdlii.

In summam Pyramidis in honorem S. S. C. extructae quomodo petit a Messina auditus

O
Pater Alme
Dives Joanes
Musa colit te
Cultum praestat Apollo
Totum se sibi subjicit
Qui mentes Regis optimas
Qui nostrum studium pectoribusque fovis
Tinctum nostra trahis vota pro omnia
At quid nostra tibi debeat avena
Nobis auxilium ferre paras tuum
Nec non sollicitis mente laboribus
Quod gravibus curis aufers solamen amaenum
Quod mereas animos imbelles sponte favore
Opportet esse fore gratus ille
Quem sibi quaerunt Heliconis omnes
Cordibus Musae celebrando semper
Inclytum nomen sua vota reddunt
Gracum noscunt fore te Patronum
Te Patrem vere sibi gratulantur
Studuliq tuis venias ut Throno gaudeme
Votaq successu semper felice corone
Ac clemens studiis nostris tu suppetias fer

EXEMPLUM 3tium.

Informa Stadu acrostice et nomen [illegible] Ioannis III. Regis Poloniae exprimendo

I a Ducis att I
O re Seren O
A mpla ppt A
N obile nome N
N atibi come N
E ndevolet E
S aguinolet S
S cribit mani S
O mine faust O
B ystonio du B
I gne corusc I
E a cruent E
S armata tura S
C edito done C
I pro potent I
U istula vict U
S corbe cattilla S
R ex eterna Lechico verget sublime at coela R
E xtingit solio cui Traces turgidus orbe E
X erxes terga dedit numeroso milite fele X
S trata Polen S
T urtia frag T
R ebora victo R
E nsa refert E
N ubila lume N
U lto Deus fortiter en U
U icter Tyrannorum stat U
S cru et lechis facesq dia S

EXEMPLUM 4tum

In quo Rosa apparet, quae dedicat Ptri Clarmo et Admdu Rndo Dno M. JOSE
PHO POPIOLEK SS. Thae Dri et Pri Scholar. Piar. Provinciali

EXEMPLUM 5tum

In forma trinae Crucis cuius literae 1ae finis literae vero partium maiores cum ultima exprimunt nomen FRANCISCUS.

Ista extmonstrans Refertur quod cAVbi virtuS

Crux Francisci in pectore nomeN

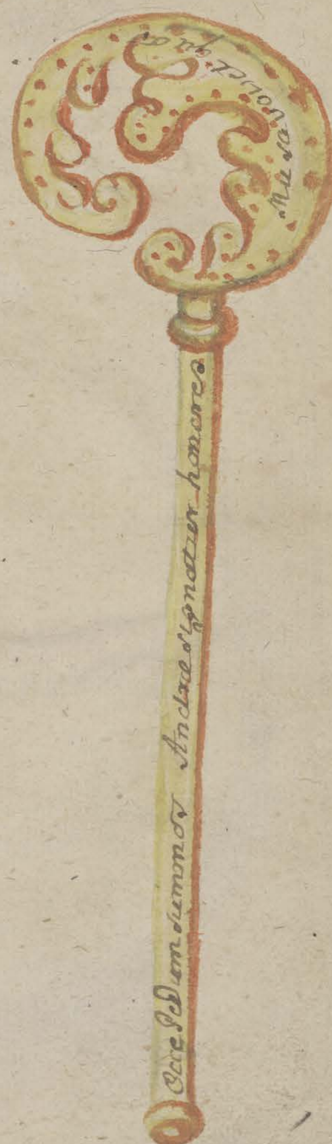
Famam signatur per Crucis icoN

Crux est designat omnis in nomeN

EXEMPLUM 6.

In quo Infula Annulus et Pedum Pastorale adducuntur carmine Celsissimo et Illustrissimo ANDRCC Episcopo Cracoviensi ac Universitatis nostrae Cancellario applaudente

H
Andreas Episcopus
Cracoviensis

E

EXEMPLUM Tertium.

In formam Lunae.

EXEMPLVM 8VCI.

In quo adducitur circulus habens in se litteram. O

RESOLUTIO 5ta

De Carmin Cancrino

Quid est Carmen Cancrinum

Carmen Cancrinu aliter retrogradum est, cum ea quae a fronte leguntur retro legi possunt, y per singulas voces et syllabas y literas

EXEMPLA PER VOCES

Fata tibi fabricans Metulus est fervidus hostis
Hostis fervidus est metulus fabricans tibi fata
II. Sacrum pingue dabo nec macrum sacrificabo
Sacrificabo manu nec dabo pingue sacrum
III Polon. Zgody nie ważny chcą confederacy
Swobody bronią nie za symulacy
Radzą na dobre nie złe zawzięcie
Prowadzą pokoy nie woynę z niechęci
Przestwią wolność nie swoie prywaty
Gratulą prawdę nie z zwcześnie mam daty

Quod retro sic legendum

Confederacy chcą ważny nie zgody
Symulacy za nie bronią swobody

Item polonice illud

Wiecznie wam służę nie służę na chwałę
Bezpiecznie wierzcie nie radzę omyłce

Concinnum in literis tale est hoc

I Sibene te tradices sedes sed arte tenebis
II Otto tene mappam madidam mapp. am tenet otto
III Sat si das unum sed non des munus ad istas
E Exposita vegete me fege vatis ope
IV Marte parem te miles dimetmera petram
A Arte pati sed attas is culta desita petra
I Ille des evi concrenociue sed ille
IV Ingerat: enumeres et te sere munera Regni
E Ecce tenet minimum sinas an is tenec eoc
IV E reliis angeis si nenies signa silere
M Mila canas animo nomine sana colam

RESOLUTIO 6ta.

De Carmine Ceuphalonomatico

Q. Quid est carmen Ceuphalonomaticum?

E. Est in quo initiales vocu litera tantu leguntur in carmine ita ut ex illis aliqua vox significans efficiatur quapropter illae initiales vocu literae majores scribendae sunt.

EXEMPLUM I.

Quod exprimit carmen Sanctus Thomas

Sanctis Ad Nomen Cum Tanta Volumina Scribo
THeologos Omnes Melior Atq Sophos

Item haec vox Thomas sic

Tradit Honores Opes Meritis Athleta Supernus
Talibus Hic Ornant Mercibus Acta Sibi

Item polonice istae voces IESUS MARIA

Iezus Exemplarz Ziemi Ubostwa Swiętego
Marya Azas Rawi Iako Anielskiego

D

Complectes carmen a litera D provenies unicu sc. Dialogu

RESOLUTIO UNICA

De Dialogo

Quid est Dialogus?

Est duar vel plurium inter se colloquentium personarum introductio

EXEMPLUM

Fratrum Tibulli Vitet Otthi de hora mortis sororis inter se alter cantium

Hora iniquit fuerat vigesima prima Tibulus
Cum subiit vita tristia fata soror
Hora secunda Vitus fuerat vigesima clamat
Bis sonuit denam cu tribus Otthus ait
Hu ego subridens (Cur vos jam clamoribus
Dignus erat) dixi quid strepuisse juvat
Iam satis hora patet fuit haec vigesima quarta
Tunc etenim summa est nocte gravata soror.

E

Complectens unum E carmen à litera E proveniens scilicet Echonem.

RESOLUTIO UNICA

De Echone

Quid est Echo?

Echo est genus Epigrammatis cu autem fine aut in medio verbis fere media vox repetitur scilicet Echo proprie vocata ratio ac repercussio ejus abrupta voce clamat repercutit a medio vox alia scilicet amat ecl.

EXEMPLUM Imum.

Num venit et veniet quae spes? aes. vincitur auro - - - uro
Auro victor ero, prodibus aeris eris - - - - - - - is
Sunt pueri fragiles aquiles qui muneris ens - - - - is
Quos docet hell. Echo aut bene clamat amat - - - - at

II de Sancto Laurentio

Cum Laurentius est Christi pro nomine passus - - - assus
Assusque vox est facta peroravero - - - - - - - - ora

III de Flore

Dic Echo quis sim solis sacer res mirae suavi - - - avi
Tenera concentu tristia sdor dolor

IV de Fortuna

Spenos qua vana pareat fortuna rotunda - - - - unda
Unda velut rapidis fluctibus illa perit - - - - ent
Volvit hanc unquam stabilis sub cardine sistens stans
Stans est et sapiens acuisi tota levis - - - - - - vis
Nescia stare loco cum se fortuna revolvit - - - - volvit
Volvit et ambiguas nomine sortis opes - - - - pes
Caetera similia de Echone ab Authoribus lege

Complectens carmina G à litere S. provenientia se Grammaticum et Grammatosilexon

RESOLUTIO Ima

De Carmine Grammatico

Quid est carmen grammaticum

Carmen grammaticum est quod dictione seu divisione vocabuli per syllabas obscuratum clarique efficitur cum ad intelligibilem sensum reducitur. quale est sequens.

Furfur edit pannum panem quoq sustineamus

Quod carmen lege re

Sus edit furfur, tinea pannum, mus panem

Item Sunt oculos, qui sunt clari tanquam sidera

Quod lege re

Ccernis oculos, qui sunt clari tanquam sidera

Item illud Mi sia les stultus, calcanea vis cito ble

Quod lege re

Viscitur ob le miles stultus sua calcanea oblirsieit

RESOLVTIO 2da

De Grammato silexi

Quid est Grammato silexis?

Grammato silexis est quando nota geometrica aut puncta Quadranguli Triangulique ponit loco literarum. Quas notas geometricas pro qualibet litera Alphabetica scribendas in sequenti vide exemplo.

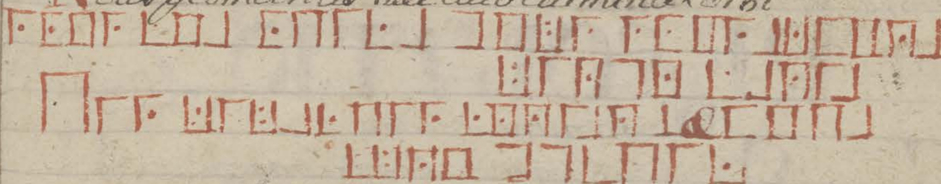

Hoc autem alphabetum potest disponi in suas cellulas ita ut A sit in prima cellula litera 1ma, B in 2da cellula litera 1ma, C in 3tia litera 1ma. et sic consequenter usque ad K; a vero K debet poni in 1ma cellula cum A L ac B in secunda M cum C in 3tia et sic consequenter. Primis literis in qualibet cellula nudae notae geometricae serviunt, secundis literis serviunt notae geometricae cum uno puncto quae easdem literas significant. Tertiis vero literis in qualibet cellula serviunt notae geometricae cum duobus punctis. Quod in exemplo melius patet

AKT	BLU	CMW
DNX	EOY	FPZ
GQ	HR	IS

Sciendum diphtongum Æ in notis geometricis non considerari nec mutari sed expresse debere scribi

Notis geometricis haec duo carmina scribi

Quod lege sic

Spes mea prima Deus spes altera Virgo Maria
His vivam his moriar caetera curo nihil

Quod exemplum gramatice silentio magis servit scribendis epistolis unde plura non adducuntur exempla

Continens unum carmen scilicet tiulcum

RESOLUTIO UNICA

De carmine tiulco

Quid est carmen tiulcum

Carmen tiulcum in quo ponuntur dictiones supervacaneae dum explendi versus gratia

EXEMPLUM

Unum ego amo Deum cum toto animo una cito in me amo
Ille amor ante Eis erit Qui Orbe et in astro adest
Itē illud Tu in me itaque ut eu ego qui hic te ego amo postea
ibi me erga eum Item illud Virgilii
Atque Epyre atque opis tum atque Asia Dei opea

C Continens carmina a litera I provenientia de loco sum et stat a ista meum

RESOLUTIO 1ma.

De carmine Joco so

Quid est carmen Jocosum.

Est in quo duo anthitecè de alia re predicantur
Exemplum de medico erga infirmum.
Si vis sanari de morbo nescio quali
Accipias herbam y qualem nescio y qua
Ponas nescio qua sanabere nescio quando

RESOLUTIO 2da

De carmine Iotacismo

Quid est carmen Iotacismum

Hoc carmen est cum litera I frequentius aut ultra medium in carmine ponitur.

EXEMPLUM

Iunior Iuno Iovi Irascitur

Et sic consequenter

L

Continet carmina à litera L provenientia de Lagogryphum Leoninum et Ludum in verbo.

RESOLUTIO 1ma

De Lagogrypho

Quid est Lagogryphus.

Lagogryphus est Poema in quo ponuntur voces ita in Carmine ut utrique versu correspondeat

EXEMPLUM 1mum

Qu angu tri tiendi sor pere
os is sti ia te mit
H sangu Chri satni mor rede

EXEMPLUM 2dum

De Divo Casimero

Mori exa Di Casmi age
bus ctis vus rus bat
Flori inta vi qualismi ole

RESOLUTIO 2da

De Carmine Leonino

Quid est carmen Leoninum?

Est quando eodem modo desinit carmen in fine quo circa medium. Tale carmen apud ductores erat in usu ut dicitur inventum esse à Leone quod habeat desinentiam Rythmicam. Monorythmicam Dythirythmicam

EXEMPLV.

Damna fleo rerum cur non fleo damna dierum
Quisque potest rebus succurrere diebus
Item Quis es dives non omni tempore vives
Item Pange gulæ metas ut sit tibi longior ætas
Illud Beati Joannis Cantu
Conturbare cave non est placare suave
Diffamare cave nam revocare grave

RESOLVTIO 3tia

De ludo in verbo

Quid est ludus in verbo

Ludus in verbo est quando verbum cum nomine convenit, significatione tamen discrepat

EXEMPLVM

Quid facies facies veneris si veneris ante
Non sedeas sedeas, ne pereas pereas

M

Continet carmina à litera M provenientia &c. Methaphrasilequium, Metasyllabum, Monosyllabum Macaronicum Musicum.

RESOLUTIO 1ma

De carmine Methaphrasilegio

Quid est Methaphrasilequium carmen?

Methaphrasilequium aliter Methabolicum latine autem permutationem significat est quando una litera pro alia ponitur in alphabeto quod fit sic.

A B C D E F G H I K L M N O
B C D E F G H I K L M N O P
P Q R S T V W X Y Z
Q R S T V W X Y Z A

EXEMPLUM

Rupe op.xb uftub doghiuk o.x.gif.sbub thghu

Legitur sic

Quod nova teste capit inveterata sapit

Sciàs hoc in u- seu diphtongu expresse scribi

RESOLUTIO 2da

De Carmine Metasyllabo

Quid est carmen Metasyllabum

Metasyllabum est quod transponit syllabas ita ut lata modo debeat colligere sensum

EXEMPLUM

Pli, cant, qui, cal, et, non, cm, san, nes, na, mili, tem,

Quem versum sic lege

Non omnes sancti qui calcant limina templi

RESOLUTIO 3tia

De carmine Monosyllabo

Quid est carmen Monosyllabum?

Carmen Monosyllabum est quando in principio et in fine dictiones Monosyllabae reperiuntur ita ponuntur ut sensum contineant, est illud quod ex solis Monosyllabis vocibus conficit

EXEMPLUM Definitionis Primae

RES hominum fragiles agit et regit et remit et **SORS**

SORS dubia aeternumq labens quam blandaret **ST**

SPES nullo finita aevo cui terminus est **MORS**

EXEMPLUM Definitionis Secundae

Ars, jus, res, mens, vis, laus, lux, jus, pax, est, et, hinc, nux,

Scias tamenque modi exemplanon esse in usu propter vitium carminis.

RESOLUTIO 4ta

De carmine Macaronico

Quid est carmen Macaronicum?

Carmen Macaronicum est cum permixtis dictionibus po-
lonicis ac latinis ad imitationem carminis latini per pe-
des prosodicos describitur, sed in hac barbarismi et sole-
cismi non observant.

EXEMPLUM 1mum

Opcia wesołego czasu według chłopskiego chumoru
Vulgo ferunt quendam sołtis Proszowice parobkos
Fustibus armatos czasem trutinare wesołem
Unus erat multo Lodorum tractus amore
Cum nimium zalonos placuit podrygare miłości
Alter cum vernis pinguntur floribus agri
Alter dum postos aries wyganiaret acerbos
Tempora quisque suo laudat pro mente sed unus
Pschaponum tester ni spowiadare liceret

Item illud de vicerzione Cracoviae

Fletus erat populi et moeste suspiria plebis
Grozbe, strachy rozmaite et wołania per Urbem
Sklepowym połupania et rabowania domorum
Handlerum targenum kramorumque zawarcia
Perfora per quas domos nec załażanie bregandi
Personas prowiantium rewizja częsta
Atque frequens plebis tum szczętna zawarcia ratusz
Krowiarum baranorum mizerne tupierstwo
Villarum populi nimium obnicenia nanocz
Ostatek przedmieściar zawarcia przeklepek

Magnaq Zadkonum wspaniali cwirtnie ryntki
Et spustos Zabant flammas tibi hinc szwedze
Retoricam Clepardiam Rzedmiesciam Krawedzamq
Miasta sdem Regnum Zamkos gentemq Polonicam

RESOLUTIO 5ta

De carmine Musicé

Quid est carmen musicum?

Est quod ex vocalibus Musicis interdum caecinat qui enumer[ant]
Ut, re, mi, fa, sol, la,

EXEMEMPLUM Primum Poëticum

UT RElevet **MI**seros **FA**tum **SOL**itosq **LA**bores.
Ævi sit dulcis Musica noster amor.

EXEMPLUM 2dum

In quo ostenditur carmen per artem Musicam.

O

Continet sub se carmen à litera
O proveniens s. E. Obeliscum.

RESOLVTIO VNICA

De Obelisco

Quid est Obeliscus.

Obeliscus est Piramis cuspidata ad instar celsi

EXEMPLVM OBELISCI.

D
OM
Laus
Indivi
duo Ch
ae prec
ipue Divi
nissimo
Beato Ca
simi Con
sio Regni
Poloniae et
Magni Duca
tus Lithuaniae
Patrono singu
larissimo cul
tus maneat pe
rennis. Qui vir
tutibus sanctus
sublimis altitu
dine scientiarum
profundus Coelestia
sapuit et quae vero
terrena sunt ignora
vit. Cujus sanctita
tem satis mirari
nesam, non dubitat Orbi
Universus miratur
Ex illis versiculis Di
vino plenus Entheo. Con
turbare grave non est
placare suave. Distam
re cavenam revocare gra
ve. Ex his itaq virtutum
ac Sanctarum aeternum sal
pertis documentis. Lau
detur Deus Omnipotens,
in Sanctis suis et Sancti ejus
exultent in Rege suo et benedi
cant ei per saecula saeculorum.

Continens sub se P carmina a litera P provenientia de Protheicum, Parodiam, Pargrammatum, Panthenisonium, Polypthotum.

RESOLUTIO 1ma

De Carmine Protheico

Quid est carmen Protheicum?

Protheicum carmen est seu Protheus versus qui multis vicibus aliter atque aliter transformari potest sine ulla adjectione aut diminutione literarum vel syllabarum. Hoc carmen venit à Protheo qui ut Poetae fabulantur in varias figuras solitus erat mutari seu est tale carmen quod eadem metri et vocabulorum qualitate servata pluribus vicibus transponi.

EXEMPLUM Primum

De Beata Virgine Maria quod plus numero 2000

Tot Tibi sunt laudes Virgo quot sidera Coeli
Tot Tibi sunt laudes Coeli quot sidera Virgo
Tot Tibi sunt laudes quot Coeli sidera Virgo
Tot Tibi sunt laudes quot Virgo sidera Coeli
Tot Tibi sunt Virgo laudes quot sidera Coeli etc.

EXEMPLUM 2dum

In quo adducit carmen quod servato sensu potest variari 1 2 5 7 6 0 vg

Ad Stultum
Cor, vox, dens, frons, ren, splen, pes lux et Tibi deest mens.
Ad Caecum
Mens, cor, vox, dens, frons ren splen, pes et Tibi deest lux
Ad Claudum
Lux, mens, cor, vox, dens, frons ren splen sunt Tibi deest pes
Ad Tristem
Pes, lux, mens cor, vox, dens, frons ren et Tibi deest splen
Ad Insipientem
Splen, pes lux mens, cor vox, dens frons sunt Tibi deest ren
Ad Inverecundum
Ren splen, pes, lux mens, cor, vox dens et Tibi deest frons.
Ad mitem
Frons, ren, splen, pes lux, mens, cor vox et Tibi deest dens
Ad mutum
Dens, frons, ren splen, pes, lux mens cor et Tibi deest vox
Ad timidum
Vox dens frons ren, splen, pes lux, mens et Tibi deest cor

RESOLUTIO. Tuda

De Parodia

Quid est Parodia?

Parodia est carmen, canticum ad imitationem alterius compositum utilissimum eo inde dicitur quod circa sententias versatur. Unde qui vult tale carmen scribere debet sententiis et exemplis abund

Iesu	Sanctor^o	Rex	Nobis	Regula	Rector
Sanctor^o	Speculu	Bone	Pastor	Sidus	Olympi
Rex	Bone	Dux Hostiliter	Pax pes	Mens Petra	Fons lux
Nobis	Pastor	Pax pes	Maximo	Gloria	Rex et A
Regula	Sidus	Mens petra	Gloria	Conditor	Orbis
Rector	Olympi	Fons lux	Rex et A	Orbis	Amator

EXEMPLUM 2dum

In forma Quadratae figurae

Ore Patris Bethleem Numen generat in alto

Omnia qui fecit verbo O factus caro summus

Orbis Amator adest divine qui regnat Olymp

Oreq que homulq venerat hospite sla O

in angustu ut placeat Caelo O qui nascitur ipse

Omnipotens Numen Caelo descendit ab alto

S

Continens sub se carmina a litera S provenientia se. Scalare Sylmum et serpentinum.

RESOLVTIO 1ma

De Carmine scalari

Quid est carmen scalare?

Scalare aliter fistulare carmen est quod syllabatim ascendit se ab una syllaba ad duas à duabus ad tres et e contra per descensum

EXEMPLVM Per ascensum.

Si cupis ornari virtutibus stelli ôdare
Spes Dei aeterna stationis complicator.

EXEMPLVM Per descensum.

Vectigalibus armenta referre jubet Rex.

RESOLVTIO 2da

De Scylmo

Quid est Scylmus?

Scylmus à Graeco Scylmo vexationem seu fatigationem significans est quod lectorem valde defaciet ut literas suis restituat vocibus. Et hoc fit dupliciter. 1mo cum vocum ita permutantur literae ut unius vocis litera non immisceatur 2dae vocis literis nec carminis cum secundo carmine v.g.

Ets uDse ni bisno tateniag leacies mu lost.

Quod versum lege sic

Est Deus in nobis agitante calescimus illo
2do fit cum literae commiscentur in versu ita ut qu.

dem versus ejusdem speciei literæ simul ponantur sine discrimine vg 83

vvvvv	ii	aaaa	tttt	rrrr	eeee	cc	sss	o	pp

Quem versum lege se

Vivant Rectores Patres per secula vivant

RESOLUTIO 3tia

De Carmine serpentino

Quid est carmen serpentinum?

Carmen serpentinum est dum quocunque modo fit in versibus repetitio aliquorum verborum ut vg.

EXEMPLUM.

De Divo Alexio

Flete meos casus nati deflete Parentes

In casum vivo alicere mea

Spes aliere meæ crescunt mœrorque dolorque

Quid mihi memiseriam quid mihi viget ejus

Quid mihi viget ast jam tollite fata Parentes.

Lux fugit infelix spes mea sola fugit
Spes mea sola fugit Patrem cur fugit Alexi.
Dent mihi fata etiam te fugiente fugam.

T

Continens carmen à litera T proveniens scilicet Theopoema.

RESOLUTIO UNICA

De Theopoemate

Quid est Theopoema?

Theopoema juxta non nullos est carmen sacrum, juxta alios est figmentum, primi à Virgilio scriptum in laudes Augusti

EXEMPLUM

Nocte pluit tota redeunt spectacula mane
Divisum Imperium cum Jove Caesar habet

Et haec quae spectabant ad partem quartam scripta sufficiant
Finis

Lus Tibi: Dñe hom̃

M. D. M. F.

Ego in hoc dum cujto
Propores!

S A T O R
A R E P O
T E N E T
O P E R A
R O T A S